

439
430/9

1910

פגישת ראש הממשלה עם אנשי
מערכת עתון "מעריב"

לשכת ראש הממשלה ירושלים - 25.8.64

נכחו: מר לוי אשכול, ראש הממשלה ושר הבטחון
מר אריה דיסנצ'יק, עורך העתון
מר משה ז"ק
מר יוסטמן
ד"ר לזר
מר ש. רוזנפלד.

מר א. דיסנצ'יק: אני רוצה להקדים בשתי מילים, אנו מקווים שהתשובות תהיינה עוד יותר מוצלחות מן השאלות, אם כן אנו ניהן, כמובן את הדברים לקריאה מוקדמת. התשובות הן כאמת לא בשביל מסיבה עונאים גדולה.

ראשם לוי אשכול: רק בשביל קהל של 100 אלף קוראים.

מר א. דיסנצ'יק: ובכן אומרים שאנו עכשיו חיים בעידן של השאלות ולא התשובות - הלוויין, המחשב האלקטרוני, חשוב מאוד איך להציג את השאלה כך שאיננו יודעים אם נצליח בזה. היות ואנו יודעים שאתה אינך מחשב אלקטרוני אנו מקווים שהתשובות שלך תעזורנה לנו לנסח את השאלות שלנו. ותראה לי להציג את השאלה הראשונה:

כאשר הצגת את הממשלה לפני כחמשה-עשר חודש, אני חושב, שאתה

אמרת שאתה עומד בראש ממשלת המשך, ואילו כל אלה המבקרים אותך, מביין חבריך אשר קרובים למה שאתה היית צריך להמשיך אומרים הממשלה שלך איננה ממשלת המשך אלא סטייה מן המשך. האם אתה רואה את ממשלתך ואת כנוהתך כראש-ממשלה, כהמשך של הממשלה שאתה קיבלת אותה לידך לפני חמשה-עשר חודש?

רוח"מ לוי אשכול: אני כבר נשאלתי פעם או פעמיים אותה השאלה. נראתלי

שנכון להגיד שיש בזה מזה ומזה. ובעצם אולי אפשר להגיד - לא. כל ממשלה

חדשה אשר תבוא אחרי כל ממשלה קיימת לא חמיד אפשר להגיש שזו ממשלת המשך.

אבל במקרה זה אינני יודע להעריך את זאת עכשיו באחוזים ברבע זה, לזה

צריך אולי מחשב. אבל בלי ספק בדברים היסודיים של כל הממשלות אשר היו

על כל הרכבן, יש דברים אשר עובדים כחוט השני למה שקוראים קווי יסוד.

ועליהם אפשר להגיד שהם המשך. אבל אם אני אשאל את עצמי או אם אני צריך

לענות על השאלה, אם כאמת במשך השנה הזאת בכל היה בדיוק לא יותר מאשר

המשך - לא אומר את זאת. אינני יודע אם אני צריך להביא את הדוגמאות
אני רק עונה על שאלת. כך ששתי ההנחות האלה נכונות ביסודן - זו ממסלה
שבה אוחן המפלגות אשר היו, אותם קרוי היסוד, אותם קרוי היסוד שהפיעו
בהם לפני הקהל.

לא אני הייתי רוצה לנסות להעריך ולומר במה השוני, לא היה אכפת לי אם יעשה זאת מישהו אחר. בכל זאת יש כאן משהו מן "יהללך" או לא "יהללך" או יעריך אותך זר ולא פיך, גם אם אני יודע מה לקבוע מהו אחרת,

א. דיסנצ'יקו: כעת היית רוצה שיחיה שוני מן הממשלה הקודמת?

משה ז'קו: היכן חלו התמורות המחייבות שוני ולא המשכיות?

ש. רוזנפלד: אז זה כבר ענין אוביקטיבי. השאלה של דיסנצ'יק הייתה

סוביקטיבית, המידה שהיה שוני - היכן היה השוני? גם הממשלה הקודמת

הייתה צריכה לנהוג אחרת - אם צריך היה לנהוג אחרת.

רוה"ם לוי אשכול: גלך בצורה כרונולוגית. כאשר נתקלנו - לא נתקלתי

בזה בפעם הראשונה, אקח את רוסיה, את הפרשה, לא הפרשה שאתם מתכוונים

אליה (א, דיסנצ'יק גם את זאת ניקח) ניקח את ענין הממשל הצבאי, זה לא

היה בשבילי מקרי. אני חשבתי שצריך לעשות טאמזים - נגם אישה הקומה של חיפוש

הדרך יראה למישהו, אולי גם חלילה יתגרה, שזה מזיק מה ושם במשהו, אבל

צריך לעשות טאמזים להסיר אבני נגף, לפחות שאחרים טוענים שאלה הם אבני

נגף - לחיותר הבנה, ליותר אפשרות, לאפשרויות יותר מרובות להתוות יחסים.

ואני חוזק ואמר גם אם טענות כאלה נשמעות, גם נשמעו בפנים וגם מבחוץ

ואם אפשר להסיר אבני הנגף אשר משמשות לאחרים כטענה דלמפרע, כנימוקים

נוספים שזה מפריע וזה מחריף את היחסים.

הנה הפרשה הזאת, גם מה אם אתם רוצים, ואם אני רוצה, אפשר להגיד בעצם

שזה המסך וחדוש ושוני. כי בעצמי אמרתי, כאשר באתי לכנסת, פה וגם נוכחתי

בזה כי במסך השנים זה לא עמד קפוא, הענין של הממשל הצבאי לא היה קפוא.

מדי תקופה לתקופה היו חיפושי דרך לצמצם, להקל. אז, בתקופה מסויימת

יכול משהו לחשוב שהנה הגעתי לסוף. אני חשבתי שיתכן ואפשר לעשות עוד.

וזאת הייתה עשיה דווקא מוחשית. אני אמרתי ואומר, שבצמצם נשאר מעט, אבל

בכל זאת נשאר העיקר, נשאר העיקר שאם חלילה נחוץ אז הענין קיים. ויש

בזה סיכון או היה מזה סיכון, ואני עצמי בקשתי עכשיו את אנשי לקבל

הערכה מה הם אומרים בשנה זו בנושא זה. ויתכן שבהערכה זו נצטרך לעיין

היטב, מפני זה קודם כל בקשתי את אותם האנשים אשר היו כל השנים ממונים

על כך ובדרך הטבע לא היו כל כך קלים שיגידו שאפשר להרים עוד איזה

מחיצות או להסיר מחסומים אשר היו בענין זה. זה א."

ב) אני שמתי לי לקו לעשות טאמזים - גם מה בודאי מישהו יגיד, אני

עצמי מחוץ נימוקים שונים הייתי אומר - טאמזים נוספים, לחפש שבילים

מטילות לארצות שמעבר לסף. ואני רוצה ומבקש אתכם לדבר על זאת בכל

האפשרות של לשון העדינה וזהירה, מפני מה טעם שאני רוצה כאשר כל כך

הרבה חלוי מהצד השני? והצד השני שהיה אולי מיד מתפתח לו היה לי הרבה

מאד לתת. אני יודע, יש מעצורים בענין זה בטבע בו אנו נהוגים. אבל אני

חשבתי שאנו חייבים אורך-רוח וחוש סבלנות ומאמצים לפשוטי דרך, כי פה יש

לנו עסק עם היהודים בברח"ם. ואנו חייבים ונחבעים להצביע על כל הדוועה

בעולם היהודי, והעולם היהודי אומר מה וסו: את ישראל חשוק - מה רוצים

מאתנו? כך אומרים לי ואנו יודעים את החשש. אם אני לוקח את הרושצ'וב -
 וזה מרכז הדברים - הוא עושה חשבון של העולם הערבי עם השטחים שלו עם
 המליונים מול ישראל. אני יודע את כל המגבלות מראשיתו של דבר. אבל
 אמרתי לעצמי, אולי בכל זאת לא כלו כל הקיצין לעולמים. זאת היא ישראל,
 לא נהיה יותר גדולים, אולי פעם, כאלה אנחנו. ואני לא נניח, ואני לא
 רוצה להניח צאצא א כי לעולמים זה יהיה המצב. כי אני חושב שמכאן נובע
 יחסינו פה ומצבנו בין השכנים ובין העמים. מבלי שאני אומר לעצמי: אשכול,
 זו הדרך, לך בדרכך זו והושעה את ישראל. אני יודע שזה לא ביריניו, מעט
 שאר ביריניו, אבל חייבים אנו לעשות מאמצים ולחפש דרכים.
 אם לא השאלו אותי, אפילו אם אני עצמי אומר, אני לא אומר זאת בפומבי,
 אולי גם אחר כך אמרוק את זאת - אם גם פה ושם מישוהו עכשיו אומר - יש
 משהו - נושבת כאילו רוח אחרת. אני לא מדבר על זאת בפומבי, אני לא
 אומר את זאת לאף אחד, אני לא רואה שבמחיר זול כזה יחשבו על זאת
 וגם זה לא בטוח. אם תקוע שלנו אומר, כאשר היה פה, הייתי מנסה את המצב
 כי עד הקופה מסויימת - ואני לא מדבר דוקא על 15 חודש האלה, אולי זאת
 הקומולציה, אם הייתי אומר שהמצב היה קיפאון - אומר עכשיו שזה במצב
 נזיל, היחסים עם ישראל נכנסו למטדיה של מצב נזיל, כך אפשר לקרוא לזאת,
 יכול להיות יותר גרוע יכול להיות יותר טוב, אבל יש משהו. (א. דיספמציין)
 מצאנו אוזן). מסופקני אם מצאנו אוזן, אילו מצאנו אוזן לחרושצ'וב או מעין
 חרושצ'וב. זה לא אוזן, אם כי לזה יש איזה דבר מפה ושם, פה ושם הופעתו
 של בוררוב ואנשיו להטביר את עצמם, וינוגרדוב אמר את זאת בצרפת,
 (מ. ז'אק) איך זה מתישכ עם דבריו של חרושצ'וב בביקורו בסקנדינביה?
 אילו היו דבריו של חרושצ'וב בסקנדינביה כאשר לוחצים על גוי זה בדבר
 שטרמיה אותו מיד. זה לא היה כאשר שוחחו אותו על ישראל אלא כאשר שוחחו
 איתו על היהודים. אני יודע שאנו במצב קשה אנו קודם כל מחפשים את היהודים
 שם, אנו חושבים שבענין זה צריך ללכת כך. זה טרמיה ומרגיז, אבל אולי צריך
 גם לנסות בזה. סוף סוף יש גם שם משהו, צמח דוח חדש ישנו יפטושנקו, אומם
 יפטושנקו יושב עכשיו בחתנת ברזל, גם אני יליד החנת ברזל ויכול לשלוה לו
 ברכה. אבל בכל זאת, ושוב אני לא רוצה את השבחים הללו יאמרו בשמי, שבאיזה
 מקום פעם אמרתי. בלבי למשל אני מאמין שהוא לא יתן, לפי מצב הדברים היום
 רוסיה לא תתן יד להשלמתה של ישראל. אני לא אבטיח את זאת לעוד 5 שנים או
 לעוד 10 שנים. משום מה יש לי הנחות כאלה, אם כי אני לא יודע מה יקרה
 בעולם. אמנם כאשר הוא שלה את מכתב החוזר הזה וקבל ששובה מכולם - אני
 רצתי מיד לענות לו, הוא קבל מכתב גם מנאצר והפניתי את שימח לבו למכתבו
 של נאצר ולנאמר בו, אמנם לא קבלתי תשובה על כך. אבל אם בשוחות עם בוררוב
 הוא אמר שמתו לב למה שאמרת בכנסת - אם כי באותו הרגע שכחתי על כך.
 מה שאומרים בענין זה וכל מה שנאמר כאן - הולך לשם ומתרכז באיזה מקום.

הוא לא מבטיח רכות. רבים מאתנו חוששים, אולי מפני שהוא לא יודע שפות אחרות מדבר רק רוסית, אבל מרשה לו להתרוצץ על רוסיה ועל עצמם. אבל אינני יודע עד הסוף - כבדהו וחשרהו. כל מיני דברים קטנים וגדולים מבטורים לאיזה דבר ומביאים למחשבה, אם לקחת את דבריו של מקועא, והוא זהיר, התרשמהי ממנו שיש איזה דבר כזה, וגם הוא לא נותן הבטחות ותקוות.

א. דיסנצ'יק: למחוק את השם הקוע.

רה"ט ל. אשכול: נראה אחר כך. אף אחד מאתנו אינו רוצה להזיק לענין.

ט. ז'ק: איך מגשרים על הסתירה בין הצורך שלנו לצעוק מצד אחד

ולדבר דברים נעימים מצד שני?

רה"ט ל. אשכול: אני לא הייתי בטוח, ואני לא בטוח עד היום, לא הגעתי לסוף

הדבר אם בר-סור היה צריך להתפרץ, אולי התפרצות זו צריך

להשאיר פעם אחת ביוכל לשרת החוץ או לראש הממשלה שיביק את

הדברים בצורה מתאימה, שלא להכנס למריבה. אם יהברר שבזה

תלוי הענין, אם גם נחשוב שבויצעקו שלנו מביא למשהו אז

מביא חועלת, נכריע אז מה יותר חשוב. זה נמצא אצלי על כפות

הטאָלָנים. "איך האב זייל אריינגעזאגן, אפרתי לכרושצוב,

אנו יכולים "זיי אריינזאגן" והוא יכול "אריינסאן". אינני שלם עם האשכולה,

וישנה אצלנו אשכולה אצל אחדים מאתנו, שהכל אבוד. ואני לא צריך להזכיר שעות,

נגמר הענין. למשל, זה שבן-גוריון דוקא רצה להושע מסין, מפני שכלבו הגיע

למסקנה שמחרשצ'וב לא. אינני יודע. זה הסינימוס שהייתי אומר - שאינני

יודע.

א. דיסנצ'יק: אם אפשר להמשיך בשאלת זו האם אתה רואה שינוי ביחסים

היזומים שלנו ביחס לגרמניה מאז שינוי הממשלה?

רה"ט ל. אשכול: עוד לא גמרנו עם רוסיה. הנה הדבר הקטן הזה, שאני נחתי לא

פחות ערך מאשר העתונות שלנו - ענין הרכוש הרוסי פה. עכשיו

זה נגמר, תהיה חתימה בטוסקבה. ויש לי בכיוון זה עוד איזה דבר שעדֶז'ין מוקדם

לדבר עליו. אבל פהאום נתגלה כאילו יש ארון קטנה, למרות שזה ידוע שזה קשור

עם ישראל ועל דבר יותר גדול.

ט. ז'ק: בעניני מסחר?

רה"ט ל. אשכול: בעניני אכלכלה. זאת אני אמחוק בכל לשון של מחיקה.

אולי זה כלכן מוקדם, שמשוט רחמנות לדבר על כך. יחד עם זאת

אני מטפל במטריה כזו שאני מוכרח ללכת על גשר של כורי עכביש.

אמרים למשל כי בענין הדלק - הפסיקו לנו אז את מהן הדלק

ובכל הודמנות אני מטלם להם על העסק הזה, ובמקרים כאלה הם

אמרים שזהו האיש שהיה ממונה על הדלק נעלב עלבון אישי

ומסיפוס כזה. גם אנו רק בשר ודם וגם שט, ודברים גדולים
 וקטנים משפיעים וחופסים מקום. וגם שט הם רק אנשים. וצריך
 לנסות לטפל. כאשר נטפל יחכן שיש עוד איזה טראי מקומות
 מרי מעשים, איזה סימנים שמצטרפים למשהו. מפני שהכרחי לנו
 קיסם חיים בענין זה כל התקרבות. זה חשוב בקשר לערבים,
 חשוב גם ליהודים שלנו במערב, חשוב לנו, ערכנו יעלה על-ידי
 כך. אנו לא יכולים לשחק אותו המשחק אשר משחקים הערבים.
 האם לא יכולה להתגבש משפחה, שדוקא במידה שיש עוד מעט רוח,
 עוד מעט אוזן קשבה, אשר בחלקו זה פועל יוצא של לחץ בשנים
 האחרונות בשאלה היהודית, שלא קשורה עם ישראל?

ש. רוזנפלד

אם במידה שיש שינוי, מהי הערכת השינוי, במידה שישנו, אם
 זו הוצאה של הפשרה עם המערב, זאת אומרת התקרבות לארצות
 הכרית ובאיזו מידה פועלת איזו אכזבה או סימני אכזבה מנאצר?
 קודם כל השאלה הזאת והמטכה. אני לצערי לא רואה לפי שעה שנוי
 ביחס ליהודים. זאת אומרת זה לא ה"גוואלד" על היהודים. מהצד
 שאני מצרף למחרוזת של הספנים, רבי יהודה היה עושה בהם ספנים-
 זה דווקא בנוגע לישראל (א. ויסנצ'יק: רוזנפלד הושב ההיפך).
 לי נראה הדבר הפוך. הוא מבדיל בין ישראל ובין העם היהודי,
 זה יהודי וזה לחוד. מה יש מדינה הם טוענים. גם המכתב החוזר
 האחרון וזה גם חוזר בשיחות עם בוררוב, הוא חוזר על זאת כמה
 פעמים ביחוד בשיחה הארוכה שהיחה לנו כאשר היכינו על ה
 לאספטיור ודברנו על ענין המים והוא אמר: הערבים שמעו מהתנו
 דברים ברורים מזמן, שמגיעים מים לישראל.

מ. יוסטמן:

רח"מ ל. אשכול:

לו יכולנו, לו ישראל היחה יכולה לתת כמדינה, לתת להם
 קונצסיות באו"ם, להצביע אחם - אני נכון לחשוב שהיינו יכולים
 לקבל מיד יותר חיוכים או חיוכים יותר חשובים גם בקשר עם
 היהודים. אני חוזר ואומר, לעתים נדמה לי שזה באמת אופטיסיה
 עם תרופצ'וב, ששחר משהו יכול להיות אחרת. אם כי אני לא יכול
 לתוכיח את זאת.

מה הדבר הזה? אני רק יודע דבר אחד, אני עומד על המסמר,
 אנו צריכים לעמוד על המסמר לגמור את הענין היטב. ענין הקשר
 של ג'ונסון איתו, בין אם עכשיו יש מו"ם בין אם כבר אומר
 אחרת ואמר למקור שחייב לדעה שלא להאמין לזאת, עכשיו הוא
 הושב שב'ונסון יזהר כמו מאש קוצים שמא יחפסו אותו מדבר עם
 רוסיה, אבל אינני בטוח. אבל ברור בכל זאת, אני הושב שיש
 המשך לסלפון. אבל לאחר זאת הודשיים או שלשה יתחיל בוודאי
 ביבורים רציניים והיפועי דרך. אין לי ספק אם יש המשרה -

אנו צריכים להיות בחוץ ההפשרה, במידה שיש ידירות
שנוצרה בין הנשיא ובין - אני בונה פחות על כך מכפי
שלעמים כותבים העתונים - ישנה ישראל וזאת היא עובדה
ומטבירים להם, אני התרשמתי - ואנכם בקשה שהגריד
לברוק עד כמה הם מבינים, עד כמה מסכימים ועד כמה יכול
להיות ההיפך, עד כמה אנו יכולים לחפש ולדרוש אצטא אאאאא
אצא אאאאא לעצמנו. להראות מניס צוחקות מצדנו לרוסיה
זה לא יהיה אכפת לאמריקאים, אם יהיה אכפת - גם כן עד
גבול מסויים, מפני שבמידה ואנו מהווים בכל זאת פעמטה
וזאת צריך להניח, צורך לשאול כמה שנים ירצו לסחוב בבנת
זו כאותה בת צחוק. מה יהיה אם פעם יהיה אותו "יונגר-טאן"
בן גולדווסר, הכל יכול לקרות, כי אם אני שואל את עצמי
איך זה קרה שכולם יהייצבו לימינו בשורה החל מאיזנחואר
ונניח שהוא מקבל רוב, האמנם הוא יחכה לכל מה שאמר לפני
כן? בקשה לברוק, אולי מותר לנו, בחוץ הסברה להגיד כי
מצבנו כזה וכזה.

אם אני רוצה לצרף להניח שהומניה - אינני יכול להגיד עוד
זאת על אחרים - מנסה לרסוז ולחפש עזרה שלנו כביכול, של
יהודים שלנו, אולי יש איזה ערך לנו בענין זה. ורוסיה,
עושה רושם שגם היא זקוקה. מצד אחד היא נוחתת, נוחתת אמנם
בעיקר גשק שיש לה, "סקנדאנב" ויש לה הרבה, אבל בכסף ושווה
כסף כמו מזון - נוחתת אמריקה ואירופה יותר מרוסיה. כנראה
שיש לחץ. העם הרוסי, במידה שמהו מגיע לקריאה ולשמיעה
גם הדור השני, וכעשיו היו שני מאטרים כ"אמות" של
ברולנסקי, אמנם של דוניביץ הכותב גם במקומות אחרים,
העם הקומוניסטי, הדור הצעיר הקומוניסטי, לא בונה על
זאת מה שיהיה בעוד 20 שנה. הדור הצעיר הקומוניסטי לא
רוצה לדעת את כל האיבות הקורמות - וזה מזכיר לי טשהו -
הם אומרים כי הם רוצים לחיות חיים טובים יותר. 50 שנה
היו כן, יש איזה גבול. והוא אולי איש מעשי, ריאליסטי.
כאשר צריך היה בשנה שעברה לקנות היטה, וזה לא כל כך
נעים שיהיו רעבים שם לתם. סיפר לי אדם שיודע, שבמו
עיניו ראה, זה היה בהקומה כאשר בשנה שעברה בפעם השניה,
באודיסה, הטעינו אוניות היטה לגרורות שהבטיחו להם, ולמען
לשפור על הפרסטיזה שלהם - שלחו להם היטה בזמן שאח
האוכלוסיה שלהם היו פאכילים בקוקורידזה. ביום אחד היחה

שביתה של פועלי הנמל ולא רצו להספין את החיטה. לטחנת
 באה פלוגה של חיילים ונגמר הקניין. אבל אצל מנהיג שאיננו
 סטלין - זה מצטבר באיזה מקום. הוא גם כן בגיל כזה בו הוא
 רוצה לראות שהמסר הקומוניסטי גם נותן חייה, גם מחלק את
 "נגרבליה", אבל לחלק זאת לשובת העם. זה שקולים זה השוברים
 אתה שוקל לעצמך מה הנימוק לכך - הוא זקוק, הדקיקות לעולם,
 מאנגליה הם רוצים קרדיטי, ואנגליה גם נוחנת.
 דברתי גם בצרפת, רצייתי גם להיות גורם באיזה דבר, זה בלי
 המטשלה לא יעשה. בארצות הכרית - גם כן. בכל זאת יש איזה
 דבר.

האם לבני החיטה החוזה במוסקבה רומר על דרג החתימה?
 העובדה שזה יהיה במוסקבה זה לא במקרה. היתה שאלה איפה
 זה יהיה. אינני יודע מי זה אהיה. על כל פנים זה לא יהיה
 דרך כזה שתוכל לנסוע שרת החוץ, כנראה שלא. רציני במה
 שאפשר לבצל הדמנות זו, שיסע גם כזה שמא יוכל להגיע.
 אני חושב שזה מה שאנו צריכים. אני יודע שזה הולך לאט,
 בצעדי צב, לנו לאומה הבוררת חחה הרגליים. אולי צריך
 לעשות משהו ואני מנסה לעשות סאמצים בארצות האחרות כמו
 פולין, הונגריה, רומניה. אם בכל מקום יגירו של רוצים
 בנו - אין מה לעשות, אבל עושים סאמצים ובאן אולי לבנות
 שלבים של סולם כדי להגיע.
 שאלתי על גרמניה.

א. ויסנצ'יק:
 רה"מ ל. אשכול:

עד כאן. הייתי רוצה באמת ואין לזה גבול של נקיטה לפון
 זהירה ואזהרה. אני יודע שזה נרקם כל כך דק מצב של חוסי
 משי דקיקים, אם כי חוסי משי הם חזקים מאוד. אני יודע
 שצריך להשקיע כזה וכדאי להשקיע בזה, גם אם תלילה לא ייצא
 מזה כלום, אם כי אני מאמין, אם נשקיע - ונשקיע אולי משהו
 נשיג. וזה יכול להיות בעל ערך והשפעה של מנוף, אם יהיה
 שם איזה נקודת מסען - כפי שאמר פי אמרנו "תן לי נקודת
 מסען ואני אכנה מנוף שהופך את העולם". (מ. ז'ק: זאת אוטרת
 נקודת מסען פדיין איננה, מחפשים אותה). בודאי. נקודת מסען
 זה כשיש הסכמה, אז אני על זה הולך, אני הולך למערב, אני
 הולך לשכנים שלי, לערבים, אם כי אז אני לא צריך ללכת לערבי
 אז הערבים רואים את זאת. התפטה היא להשקיע איזה גרגיר כזה
 שממנו יוכל משהו לצאת, קצת סימנים ישנם.

א. ויסנצ'יק:
 רה"מ ל. אשכול:

י. יוסטמן : אמרה, לקבל הסכמה לחיוב מהמערב. הרושם שאני הייתי אומר שאין למערב התנגדות שיהיה חיוך.

רה"ט ל. אשכול : גם לי יש רושם כזה. אני לא אגיד שאני זקוק להכפר של מיטהו. גם לי הרושם, במידה שאני ניסיתי מה ושמ, ואינני יודע אם זה מתוך כוונה של "ברוך שהמטרינו מעונשו של זה", גם זה אולי - איזון כוחות והבטחות, הבטחות שאם חלילה קורה איזה דבר והאטרוקאים אינם מפלאים את הבטחתם אז הם מופיעים כשקבנים וכצבועים. אנו עוברים לאטכנוז.

א. דיסנצ'יקו : האם מה הל שינוי במדיניות ממשלה אשכול לגבי המדיניות הקודמת?

רה"ט ל. אשכול : אני חייב להזכיר לכם שאני אמרתי, שזה הקו שלי - בודאי לא ירעמי אז שאכנס למשרד הזה - אמרתי, והייתי אומר ומנסה זאת כן: לא היא אני כותן להם דוליגנציה. הם חייבים להשבק ולהלחם ולהוכיח יום שום ראויים לדוליגנציה זו. זה לא אומר שצריך לצעוק כל פעם - סקץ השקבנו. אחרי שני ביקורי בארצות הברית ובצרפת - אם כי בצרפת קצת מתקרר העניין, אם אותם הדברים המעשיים שיוצאים מכור זה, ואנו לא מדברים עליהם, ראיתי שזה קטור וסלוב.

א. דיסנצ'יקו : כאשר התקינו את קנדי המנוח על הספקת החיסה לרוסיה הוא אמר: יותר גוע טשא ומתן עם קומוניסט שבע מאשר עם קומוניסט ר.ב. השבוע הופיע ב"סטצטאנ" קריקטורה, שנואר הרושצ'וב מול הרארלהר ומאחרויהם עומד נער רזה וחרושצ'וב אומר: יותר קל לנהל טשא ומתן עם קמיסליסט שמן מאשר עם קמיסליסט רזה. יש לך אותה הרגשה?

רה"ט ל. אשכול : אנו לבטרי לא מדברים על דברים כלכליים מסחריים. זה שוק אולי השוק, אחרי אנגליה, נרמה לי השוק אחרי גדול של היצוא שלנו. ובמחילה בכבודנו, על זאת אנו חיים וקיימים, אבל לא רק על זה, כי אם הרבה יותר חריף.

ט. ז'ק : האם מכל אותם העניינים המעשיים אשר נחקלו בשיחות כוונסינגטון האם הם חיווא את הדרך הזאת, האם זאת הייתה הדרך היחידה אשר הייתה צריכה להביא לבון?

רה"ט ל. אשכול : אם רק בדרך הזאת? כמובן מאמל קשה מאוד להגיד מה היה אילו. אבל, ובדה היא, שהיו דיבורים של שבועות והודשים, מקתם להכא ומחכא להחם וזה עמד כעצם בגרון, ונחנו כחובות אחרות, אבל לא זה מה שרצינו.

אם עם עני כפוננו, אם פעם ביובל הולך לעשות איזה דבר וזה עשרות מליונים דולרים, אחה חייב לקבל את זה כ"בסטפוסטובל"

מה שרצו להם לנו שם, הורידו שם את המחיר ב-40%-50%
 כי התחילו להבין שעוד מעט זה כבר לא חשוב כל-כך.
 אולי יכולנו, אהאך אך לא כל המספר, כי אין להם כל
 המספר או שזה היה להרבה שנים.
 כאשר אנשינו ראו מה שראו במו עיניהם - יצאו עיניהם
 מחוריהן, חשקנו בזאת, את זאת רצינו.
 האם איטליו לא יותר חשובה לנו במדינת ים היכונייה?

ט. ז'ק:

רה"מ ל. אשכול:

ט. ז'ק:

רה"מ ל. אשכול:

למה?

לענין זה, כקשר.

זה לא יכול היה ללכת דרכם. אין להם אותו הדבר, נוסף
 לזה - גם זה לא לפתיחה בוודאי - אם אני מעריך בענין
 זה לעניני הביטחון מה שזה שווה כבר, מה שיש אצלנו
 משלחם עצמם בערך זה טאה מליון דולר ואני הושב שלא סעייתי,
 רבותי, אנו יותר ויותר מתקרבים / לזמנים, אם כי יש לנו
 500-600 מליון דורבה, אבל החובות בדולרים והפער, מה
 שתקרבים לענינים כאלה, לענינים בלתי פרובקטיביים, לעניני
 השחטה, בכלל זה דבר עצום. גם להשיג את כל זה, אם כי אפשר
 לקבל כסף, אבל לאו דוקא בכסף - גם זה חשוב. כאשר חזרתי
 אמרתי, שהגנו בני חורין, אני רוצה להוסיף את המינימום
 הזה אין אנו יכולים להרשות לעצמנו.

א. ויטנצ'יק:

רה"מ ל. אשכול:

א. ויטנצ'יק:

רה"מ ל. אשכול:

ש. רוזנפלד:

רה"מ ל. אשכול:

אני רוצה עוד שאלה שאני מבקש לענות עליה: יש טבע על
 פגישה קרובה או לא כל-כך קרובה בינך לבין ארתורלר?
 אני הושב שאפגש איתו. אינני יודע מה זה קרוב או לא קרוב,
 אלא שנים בינך כיום אמול, כי יחלוף.
 אבל שניכם לפני הבחירות?

אני הושב וחושש שכן.

אתה ידוע כאיש מעשי מאוד. אתה טאמין בגורם שביחסים בין
 האמות ישנם ערכים שאי אפשר למדוד אותם במאה מליון דולר
 או שחור או יותר האם לא מעיקהא הרבה זה שביחסים שלנו
 עם העם הגרמני בכל זאת החישובים שלנו צריכים להיות קצת
 אחרים מאשר עם כל אותה אחרת?

לזאת יכולתי כצדק לשאול, לו הייתי אושר: שמע אנו מוכרים
 שם הפוחי-זחב ומכנסיים בשביל הצבא (ש. רוזנפלד: גם עוזי)
 מכרנו גם עוזי, אני מדבר על פרקטיקה, על סחורה, זה אותו
 הדבר, אתה רוצה בגלל מסחר - אם כי אני לא יודע איך לקיים
 מדינה בלי שווקים, שטוט לא יודע. כאשר אני רואה עכשיו
 בשנה הזאת האקספורט שלנו קטן, העיתונים אשר למעטים מטררים
 את החיים על כך, ובצדק, אין לי פתרונות. אבל אני נוגע

בדברים שאני טאמין שבהם חלוייה קיומה של המדינה.

אם אנו כולנו חייבים לפחוד יום שמה שאומר נאצר -
 הוא אומר כל עוד לא מרגיש את עצמו מספיק חזק, אנלי
 באמת לא יגע בנו, בדיוק כמו שאמר דה-גול: מפני שהוא
 יודע כי אתם חזקים, כל עוד שאצטטידע שאתם חזקים,
 וניסה להסביר את הערבים, שזה לא מפני שהם יודעים שאתם
 חיים וקיימים. וכאשר אמרתי לו, מי כפוך יודע, האם אתה
 מציע לנו לסטוך רק על זאת? הוא אמר: לא.
 הוץ שזה בכל זאת אחת שואל את השאלה היום אחרי 17 שנה.
 גם אז הייתי בעד השילונים. אחת שואל 17 שנה לאתר זאת,
 דומני שגם בן-גוריון השתמש בפסוק הזה: "אבות אכלו בוטר
 ושיני בנים תקחינה",

ש. רוזנפלד:

נגיע עוד לעניינים יותר מוסריים, על המצב המוסרי במדינה
 ועל ההשלחה שיכולה להיות לדבר כזה על המצב המוסרי שבמדינה
 בכלל.

רה"מ ל. אשכול:

כאשר נגיע שם בפירוש אמר שאינני מאמין כי יש לזאת איוו
 שהיא השפעה על מצבנו המוסרי או החלוצי, כמובן של ישוב
 העומד בתחיות ויודע שלפניו רק החחלה, אם זאת החחלה
 דגאולה לפניו, עומדים לפניו עניינים גדולים וכבדים ולזאת
 עליו להחקק.

מ"ד ז"ק:

ביחסים עם מדינות אחרות השלמנו עם ידידות כפולה, עם צדפה
 ועם אנגליה. האם הסכמנו לזאת עם גרמניה שעושה אהנו עסקות
 כאלה ואנו יודעים שהם עושים עסקות לא בחוה מסוכנות למדינת
 ישראל מאשר אלה שעושרות לבטחונה של ישראל.

רה"מ ל. אשכול:

במקרה היום דברתי על זאת. נשכה לרגע את זה. אפשר לבוא
 בווענה כזאת לכל מדינה, כמובן שלגרמניה: האם אתם באמת
 אפשר להניח לרגע אחד שהמדינה אשר עפה את הנבזות ההסטורית
 הכי גדולה מעם בחייה, אבל היא ממשיכה לחיות, לא צלה
 למים אדירים, לאוקיינוס, ויש אמביציות ויש עניינים, אפשר
 להגיד לה על הנבזות הזאת פעם ביום 5 פעמים ביום. בל מה
 עליה לעשות ותגיד: אם אני אצום אעמוד על הכרביים, מה יהיה
 אז? היה אדנהואר, ואדנהואר אמר מהא שאמר, בכל פעם אמרו
 חטאנו אצאצא עווינו, פשענו - האם אתה רוצה שאפשוט את
 הרגליים ואסות? בעוד שבועיים יהיה פעם הסנס הערבי
 באלכסנדריה. וזו לא רק מצרים זה גם בן-בלה, שאתו בכלל אין
 לנו שום עניינים, מה הוא רוצה שפאינו? זה בן-בלה
 זו חוניסיה, זו תימן. אנו צריכים להגיד לגרמנים: "אוסקוס"
 אהשכו בגרמניה ותכתבונו השליך ומזוזות.

המיד מחוספף לזה - אחת צלכתם את יישוב! אחת שחטתם 5-6 מליון אנשים! זה עשוי. מה הוא צריך להגיד? אני מחאר לעצמי שאנו נמגש, כל אחד מאתנו, אני מניח שיש צדיקי עולם גם שם, אם זה גוער אם זה יחידים. אני מבדיל בין זה לבין מוטחים לעשיית נשק.

קניית נשק על-ידי המצרים בגרמניה? מ"ש"ק:

רה"מ ל. אשכול: זאת קטיגוריה אחרת לגמרי. גם שאלה איזה נשק. אגיד לכם איזה

דבר כאשר היה אצלנו לפני העודי, אני בלבי אחקיק: מה אנו אומרים? ישראל מציינת את ה"וועד מאכט" בעודי, בלי ישראל לא יהיה להם עודי, הזק מחול אין נמר בעולם, בלי עודי לא יהיו מצויידיים. במידה רבה, אני חושב, אפשר היה לראות את זאת, אם אתה רואה כי טוב לנו לפתח לנו נשק - נשק לא

תפתח את אתה לא יכול להוציא פרוצות, ולעשות איזה דברים יוקר טובים אז גם לא יעבדו מוחות על זה, כי למה יעבדו על זה כי למה יעבדו על זה? אתה שחט לשבח ולהמציא איזה דבר? אני מבדיל

איזה נשק קונים בגרמניה, אם לא במצרים אז יקנו בהולנד או במקום אחר. גרמניה חיה את חייה ויש לה עסקים עם מדינות.

אם אני צריך להמגש עם איש רוח, - כולנו טאמינים שיש כאלה, אלה אשר בילו, או בניס שאבוהיהם נרקבו במחנות ריכוז ובעצמם חושבים אחרת, יגישו שאנו צריכים ללכת, כל המדינה צריכה ללכת למנזר, אסור לשהור עם העולם הערבי.

א. דיסנצ'יק: ההבדל הוא בזה, שפרט לעסקות שאנו עושים אתם, שהדבור עליהם

איננו ברוא, הם כל העסקות עם הערבים עושים בגלוי, וכל העסקות אתנו הם עושים מתחת לשולחן.

רה"מ ל. אשכול: בזה אתה צודק ב-100%. זה קומפלס אחר - מצבנו בגויים, מצבנו

במדינות. אבל זאת במחילה גם בארצות הברית. וזאת אני אמרת

מעט לארהארד כשר האוצר, שהעניין לא מריח לי, ישראל בקושי

גושאת בעסק הזה שתמיד אתנו צריך לדבר כך. אבל זה גם ארצות

הברית. היחידה שהולכת בראש גלוי, זו צרפת, עד היום הזה, מסינן

כל אחד מספר על עצמו. אנגליה היו הרבה שנים שזה לא היה ככה.

אינני יודע אם אנגליה מקריכה את נאצר וכולנו היינו רוצים שכולו יעריכו אותו, אנגליה רוצה לסכור נשק וסגקים לנו, היה זמן שלא רצתה.

י. יוסטמן: לוילסון יש השקפה אחרת.

רה"מ ל. אשכול: מפני שאנו רק 2½ מליון, כולל הערבים. זה מצב הרברים.

מ. ז'ק: אלה הם שלושת השינויים.

רה"ם ל. אשכול: אני בטוח שלא אני דווקא יכול להעלות עלהנייר - במידה שישנם שנויים נוספים, מחוץ גיטוקים שונים, לא כל כך נוח לי.

א. דיסנצ'יק: איך אתה מסביר זאת, כשברך כלל בודאי הסכים לזאת, כי מאז קבלתי על עצמי הכהונה, וזוהי של הויכוחים והאוויר קצת נרגעה,

רה"ם ל. אשכול: אני שומע שמדברים על זאת ואתם כותבים על זאת - אתם יודעים את זאת.

א. דיסנצ'יק: דוקא בנקודה רגישה זאת, הקשורה ביחסים בין המדינה והדת, דוקא מה היתה המפוצצות, המפוצצות אשר לדעתי יכולה לאיים על הסטאטוס קוו אנסה.

י. יוסטמן: אולי אוסיף עוד שאלה, בעניין היחסים בין הדת והמדינה,

רה"ם ל. אשכול: אני חושב עוד לעניין הקודם. כל מה שדברנו על הגרמנים, עם כל רצוני מייכתבו דברים, אני לא רוצה להסביר שהגרמנים צודקי שיש להם זכות לסחור עם הערבים. אני צריך לי להוציא מסקן ננית שגני יושב שחר עם ארתארד. אם מדברים על מדענים, על נשק הרסני - אני יכול להגיד גם על שויצריה, על אחת כמה וכמה עליהם. אבל כל יתר הדברים, שהם יבנו את סכר אטואן במקום מוסקפה - אני לא יודע להסביר מדוע זה יותר טובה, או בחי חרושת אחריים? אמילו של אוירונים, ספק אם יהיה מזה איזה דברים, אמרים האמריקאים מה איכפת לכם שהוא משקיע מאוח מיליונים דולרים בלא כלום? האמריקאים מדברים על טילים, מה יותר חזק מטילים, והוא טוענים מה איכפת לספק לו זה היה כספו - אפשר היה להגיד - טוב, הייתי אומר שיש גבול לכסף, אבל זה בין מה לא כספם, וסו"ס יגיע לאיזה דבר.

ש. רוזנפלד: בכל זאת, אם אמילו רק מבחינה טכסית, אני לא מדבר על הצד המוסרי, האם לא היה יותר נכון אילו המטכנו באותה המדיניות של זעקה ולמית נגד המדענים במצרים? רה"ם ל. אשכול: אני לא עונה על זאת, זה לא שייך לשאלה. שאלת אם אני אפשרש אהו, אולי גם משהו הלוי בזה, אולי משהו יתברר, זה הלוי הרבה במידת האימון כדי שהדבר הזה יהיה אפשרי.

ש. רוזנפלד: אימון מדרך?

רה"ם ל. אשכול: גם מדעכם.

י. יוסטמן: בכל אופן לא לעשות את המהיר יותר מדי קל.

רה"ם ל. אשכול: צריך לחפש דרכים.

ב. ז'ק: אנו מאמינים כשאם שאנו מאמינים שחימושו של הצבא המצרי

מחייב אותנו לחפש יותר טוב את זה"ל. 13/..

רה"מ ל. אשכול: אם אתם מאמינים שזעקה זו או זעקה אחרת תעזור?

י. יוסטמן: יש זעקות מאורגנות, לא מקריות.

רה"מ ל. אשכול: אני לא אומר לבטח שלא.

מר יוסטמן: לא המיד אפשר להגיע למסקנה מסויימת.

רה"מ ל. אשכול: מאד החרשתי ממה ששמעתי באמריקה ובצרפת. זה אמנם חשובה

מסוכנה, אני מיוחד שניתקל, הלוואה שאל אפתח פה לשטן,

אם לא הם - אז רוסיה התן.

א. דיסנצ'יק: אתה חושב שבאה תקומה לדבר עם גרמניה לא דרך רמקול?

הנסה לדבר עם ארהארד לא דרך רמקול.

רה"מ ל. אשכול: לא היה תלוי רק בנו, הייתי טיגע לדבר אהו.

י. יוסטמן: אני רוצה להוסיף לעניני הדת, כדי להשלים. אצלנו כאשר

מדברים על זאת אומרים שיש סטאטוס קוו, שצריכים לשמור על

הסטאטוס קוו. סטאטוס קוו זה דבר טכני ביסודו. המאורעות של

השנה האחרונה, מה שקרה במשך השנה האחרונה מצביעים שסטאטוס

קוו טכני לא מספיק, אולי מספיק כדי לשמור על קואליציה,

השאלה אם זה מספיק לשמור משהו מחוץ לקאליציה.

רה"מ ל. אשכול: אנו חיים כבר בחקופה מבטונים, יכולות להיות התפוצצויות של

מבטונים. אתה לא יודע מה היה קורה בתנאים אחרים, בדיחסים

אחרים. זאת אני אומר ברצינות, מה שייך התפוצצות? מותרלי

להגיד כדאטוס זה, לקראת ראש הסנה, בכל אופן בתשכ"ה, אני בעד

מאמץ של קואליציה שבחוכה הם צריכים להגיע עוד פעם לממשלה,

שחיה קואליציה, ובחוכה לעשות כל מאמץ שיהיה גם מפד"ל.

א. דיסנצ'יק: גם אם לא דרושים לסטאטיסטיקה?

רה"מ ל. אשכול: אם לא דרושים לסטאטיסטיקה אז בודאי יותר קל. ואני מאמין

שזה אפשרי. אתם יודעים מה זה כביש תורכי? כביר תורכי זה

איזה קו שרומן פעם שנוסעים או מצד זה או מצד זה, אבל בכל זה

זאת יש כביש תורכי. סטאטוס קוו זה דבר לא קטן, ונכוננו כנר

לבטים מירי פעם, ורצוניים, לא לחת להרוד מזה. אני לא מבית

שזה יגיע, אם זה יגיע להתפוצצות כזאת שירצו דברים כאלה -

אז לא.

א. דיסנצ'יק: היום יש ב"הצופה" שהרב הראשי הראשון לביון שנאם בשלעבים

אמר שהוא מאסער שלא בא למבחון בג"ץ.

רה"מ ל. אשכול: ראיתי דבר כזה. פניתי היום לעמון אהר, הייתי גם אהבם

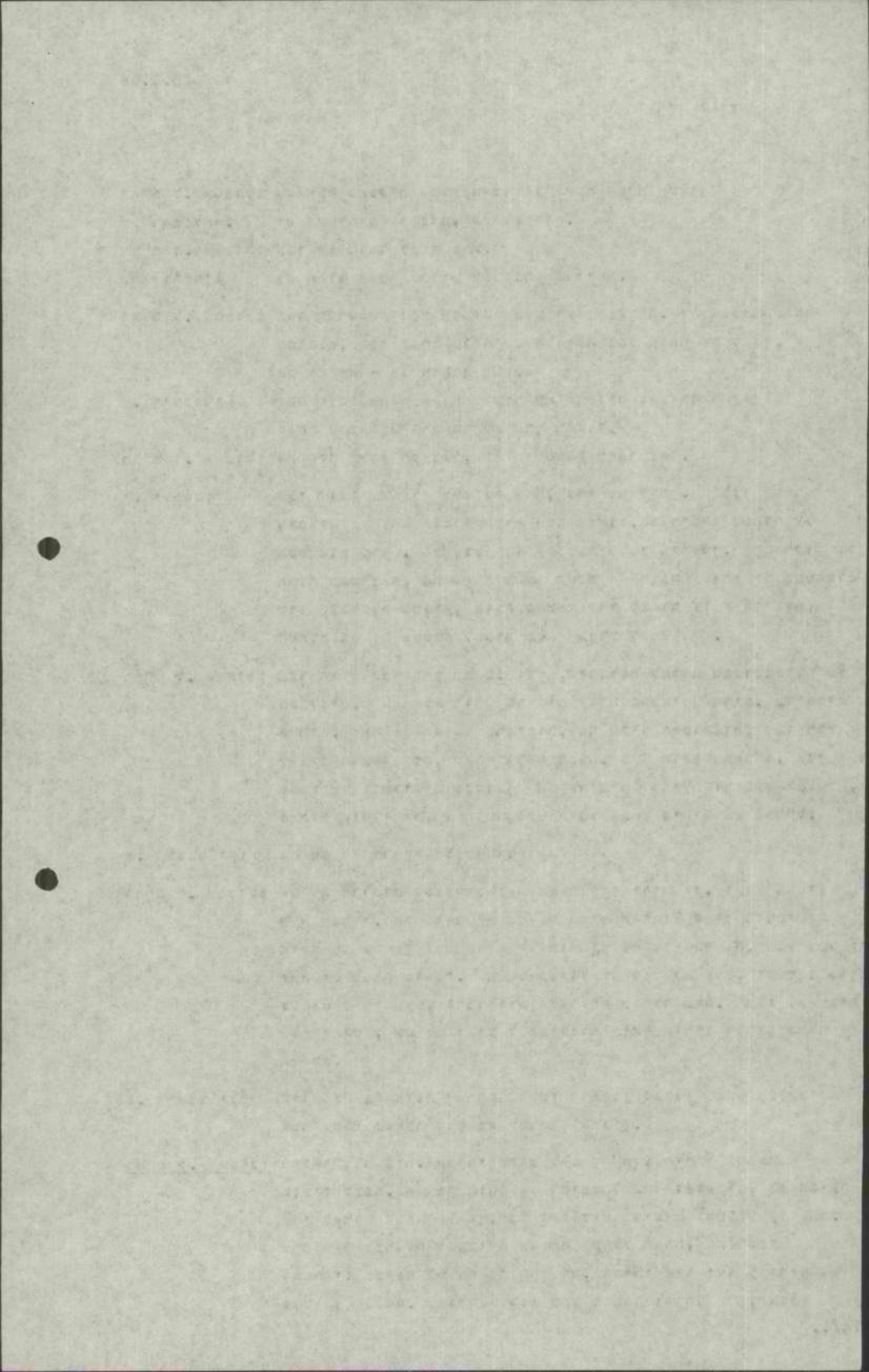
מזמין לזאת. הפרשה הזאת של "היכל לשמה" ושלעבים, לא הגיעה

אלי לקרוא הגבה על כך, כל העהונים צריכים להחלבש על זאת.

קרה פעם דבר זה שהצביעה אגודת ישראל אחרת, התפרצתי

ואטרתי: בבקשה לפנות את הקולות, רציתי שיוצאו 5 ימים

מול כל הכנסת. צריך לנהוג בכל הכבוד והדרך ארץ, אבל

דרך ארץ לטישהו אשר בעצמו נוהג בדרך ארץ. הויכוח שלנו
 בכנסת לא נגע ולא פגע ברבנים, אם הופיע ב"היכל שלמה"
 ועכשיו מה שאמר הרב - קראתי זאת והזדקזעתי - צריך ללמד
 דרך ארץ או ללמד פרק, כי זה שייך אצלי למאבק. אנו לא רוצים
 מלחמה. מה זאת לא רוצים? - צריך להלחם לא במלחמה כזאת שמטהו
 בורח מהעירכה צריך להחזיק אותו בשנים ולהיאבק ולא להת.
 מה המטרה הזאת שנפרד? אז בודאי שלא יהיה מאבק, נפרדנו ונגמר,
 נאולי יעשו לגמרי מגביות נפרדות אצל יהודים, מגביות נפרדות
 וגדולות ויבנו עוד ישיבות. ויש מדינה, והמדינה לא יכולה שלא
 להתחנך לילדים, והם יספיקו א כסף בעולם לדברים ספציפיים
 אז יכול להיות שקט ויקימו קהילה נפרדת. יכולות להיות רבניות
 אחרות, אמרתי את זאת בכנסת. רבנות זו היא לא מהר סיני, יכולי
 להחאסף גם ולהגיד שאנו רוצים שיהודים יתחננו, נקים עוד
 משרד רבנות. אם נמצא רבנים לזאת - איכני יודע, לא אולי לא
 ימצא רב כזה.

אני אומר, כאשר אנו אומרים שאנו לא רוצים מאבק או מלחמה
 בעה"ד - אולי זה טעון פירוש גדול. כל הזמן היה מאבק,
 אילולי זאת מזמן כולנו היינו לבושות ארוכות, עם כל הכבוד,
 מפואחים. עכשיו הקומה מגטון, עכשיו המאבק יותר הרוף, יותר
 חזק. עובדה, אני בטוח שהיו רבים שחשבו שעל עניין "בני ישראל"
 והרבנות הכוא התפוצצות של הממשלה. אפשר היה לחשוב כך, שמעתי
 זאת גם מחברי. בכל זאת, עובדה היא שהבינו שזה לא כל כך
 פשוט. הרבה חברים לא נעמה להם ההנהגותו של שפירא.
 זה מאבק מכל הצדדים, כטובן זה הלוי - וזאת אני אומר לחברי
 במפא"י ולידדי במפלגות אחרות, ולאחדות העבודה, כל זמן
 שבעוונותינו הרבים יש למפא"י מצב כזה, המצב שאתה הלוי בלשו
 של המאצניים בהם, אז בוראי יותר קשה. משום כך, זה אתר
 הנימוקים שלי, שאני רוצה להגיע, אם כי אין לגמרי הערכה
 אם הפועלים בעצמם, אם נהיה מפלגה אחת או בלוק אחד אם
 אצאא אם יהיה לו רוב במדינה. גם אם לא רוב במדינה - אני
 בעד שיתוף וקואליציה א רחבה, אבל אז אני חפשי.

י. יוסטמן:

לא התכוונתי לסכנת התפוצצות, הסכנה היא באקלים, וחאקלים
 זה לאו דוקא של התפוצצות, אקלים גוצר גם בלי התפוצצות ולא
 דוקא מתוך יחסים קואליציוניים. יש דבר שהוא יותר מאשר יחס
 קואליציוני. ולא רק האקלים בארץ, זה יחסים עם הגולה, כל
 פרצוף המדינה. אמנם, אפשר לומר, ענין הדת נובע רק לרבנים,
 אבל זה לא שייך רק לרבנים. דת מבהינת רחבה, מבהינת יחסים,

למה ואנצ'יאטיבה לשימור האקלים לא יכולה לצאת לאו דוקא

מחוץ הרבניס? למה דוקא לפעול כאשר ישנה התמוצות?

רה"ט ל. אשכול: לו נחה לי קצה חוט, רמז, מה יש בזה לעשות? אני מודה, ברגע

זה אם זה לא נמדד בקואליציה מטשלתית, מה יש לעשות אחרת?
ישנם בעיות שנוגעות לכלל ישראל. אפשר לנסות לערוך דו-שיח

בויכוח, לא דוקא עם רבנים כאן, עם אנשי דת, אלא עם הוגי
דעות. ליסול אנצ'יאטיבה לשינוי האווירה של היהיסיים בין

החילוניים והדתיים. אין מן מדינה מושג כזה של שר דתי.
במקרה מרבק יכול לשחוט 500 צאצא מרוה והפסדה של הרב אולטרמן

היתה 250 מרות. לו קריה מלאכי היתה יכולה לשחוט 800 מרות
היתה צריכה להיות עשרה ל-400 מרות ולרב אולטרמן אין כל-כך

הרבה מרות, והיתה התמוצות בה היום.
הוא אומר לעזוב את ההתמוצות. איך עם חי ומתחח ויש השקפה

רליגיוזית, מדוע לא לעשות בזה איזה דבר?
הרב סולביצ'יק אמר פעם שאי אפשר להכריח אדם לאהוב, אבל

לחבב אפשר. להעלות יחס של כבוד לערכים, וזה לא נעשה.
אני לא אאמץ חושד בך שאתה מאוד דתי. מסופקני, אם כי בדרך

כלל אנו מצווים, זאת היא ההושתי, אנו מצווים שיהיה לנו עם
ונוער שיהיה לו יחס לערכים. יחס לערכים לא רק מפני שאחר

מכבד ערך זה, אלא לו לעצמו.
אבל מסופקני אם דוקא במקומה זו השקפתי אם נלך לפי מה שאתה

מציע, צריך להוסיף כל כך הרבה מלה לענין, שמי יודע אם נוכל.
מה הולך עכשיו? אתה אומר שהיינו צריכים כולנו לחנך את העם

והנוער להגיד: "שמעו נא", ואומרים את זאת, הרח ערכה בעבר
היה עצום ואדיר, שימר לנו את העם. אבל זה מספיק, היות ויש

הלכות ויש שולחן ארוך - צריך להבין שזה קודש. על איזה ערכים
אתה מדבר? אני לא אדבר על עשרת הדברות, הויכוח עכשיו הוא על

שולחן ערוך, על מרבק, ולא מבבק, ועל הלכות. לדעתי זה מתוך
מאור את הרבנות במקומה זו.

היתה לנו שיחה עם טר שקירו עם ענינים אלה, לא לרסנוס, אמרתי
לו, לו היה נבחר לראש ממשלה אחרי בן-גוריון, איש ממיזגו של

הרב נסים ורב ראשי לוי אשכול, היינו מגיעים לסטטוסקוור. אבל
כאן נסים וכאן אשכול.

ניסיתי במשך השנה, עכשיו זה הופסק לרגלי הקיץ, קיימתי שחזת
אצלי בבית של אנשים מתוכן גם דתיים, שלא יעלה על דעתם איזה

דבר של כפייה. ניסינו טהו לעשות לאו דוקא במקומה זואה.
אני בכל זאת חושב שמה נוכל להיות רק - כמעט והייתי אומר

בפרהפרזה - במאבקין היה. נצטרך להאבק צאצא קשות. כי אני לא
חושב שמפול זה הכל טקשה אחר.

ד"ר לזר:

הואיל ונכנסנו לשטח ממוקש קצה, סכסוכים מאבקים ודרמה, ענין כאוב מאד, הייתי רוצה להר^איב את המסגרת, במקצה לחרוב בהנקודה החתית ולהציג שאלה, אמנם קצה אַ פטטית: מדברים עכשיו הרבה על המערך, מערך חדש. האם אדוני לא סבור שיש הרגשה, אומר שהציבור עיף מהמאבקים האלה, האם לא הגיע השעה אולי להקים מערך חדש לגמרי, במובן זה, שצריך להתחד פעם את העם. זה מצלצל כמליצה מאד אפסטרקטית. עם זאת שאלתי האישיות מכוונת לאדוני, האם לא קוסם לאדוני התפקיד ההיסטורי הזה לקחה את המשימה ולגשור איזה גשור על פני הפילוגים והפרודים ברבע זה שהיה תמיד בעוכרנו, על אחת כמה וכמה היום. ואם אנו יושבים כמו שיושבים עם אותם הדתיים המסוכסכים, אם אדוני בקואליציה אחת האם לא הגיעה השעה להדבר עם גורמים אחרים להקים פעם איזה שהוא איחוד? מה דעתו?

רה"ט ל. אשכול:

איחוד מקיר לקיר?

ד"ר לזר:

איחוד מקיר לקיר זה ביטוי של פרלמנט, זה ביטוי היצוני למצב נורמלי שקיים באומות נורמליות.

רה"ט ל. אשכול:

אינני יודע אם אדוני רואה או חושב שאפשר פתאום להגיד, שהעם ישראל היושב בציון, בוראי שהוא עם אחד, אבל שיש לו מסגרת אחת מחוץ לפרלמנט אשר מאחד אותו, ואשר לגמרי לא אינו מחולק לפי ענינים, אינטרסים, לפי השקפות העולם, לפי פילוסופיה, לפי הילכי רוח, לפי אצא דת. - אז אני נכחל. אני בקושי יכול לעשות זאת עם אחדות העבודה, אני חייב לקחת בחשבון שאחדות העבודה לא רחוקה מטפא"י היתה מאוחדת בחוץ מטפא"י (ש. רוזנפלד: בגלל זה, זה יותר קשה). טפ"ס לא היתה בטפא"י, האם בגלל זה, זה קל? או משהו אחר. יש בטפ"ל חלקים פועליים וקבוצות, שסחוץ לעניני הדת, אני חושב שאנוני יהיה יותר ארדיקלי בענינים סוציאליים מאשר איזה חבר קיבוץ של טפא"י. אבל זאת המסגרת שלו, שיש לו ענין זה, ענין זה עומד אצלו במרכז נפשי גדול. אם אומרים לי - תאחד את העם הזה ב-1960 ב-1970 עם קבוץ הגלילות, אשר באים מכל פנות העולם, ויחד עם זאת אולי רוקא העולים החדשים ממרוקו, בשנים הראשונות, הייה יכול להכניס אותם לכל עם, לכל מפלגה ולכל איחוד. אז אני צריך לעזור לזוהם המסגרות אשר הביאו אותם מכל מקום שהביאו, אינני חושב שזה ניתן.

ש. רוזנפלד:

אם נחרגם את הדברים בשפה פוליטית - ברחל בתך הקטנה, אחרי הבחירות להקים קואליציה אשר תקיף לא הטפלגות המסורתיים, במקרה זה הכוונה לחירות ולליברלים אשר עומדים באומוזיציה.

האם בכלל מתכוונת כזאת עלתה?

רה"מ ל. אשכול: עוד חזון למועד.

ד"ר לזר: אני קצת-זר, באתי כעת מהנכר. אני רואה

שמתוכננים על נוסחאות עוד מימי בורוכוב עליו הסלום, או שהימים
כאשר שבנין לא היה בעל זקן והיה עדיין בעיר, מדקדקים בדקדוקי
דברים שאבו עליהם הכלה.

רה"מ ל. אשכול: אם פעם יזדמנו לכם הפרושוקוליים של הישיבות
הללו, לא תמצאו בהם אף דבר שמזכיר את הכורסה של הספלגות באיזה
מקום, כאמת תמצאו דברים שהם על בסיס של תבונה, היא יכולה לה זר
השגה מוטעית - אז נחיה יחס נוראה.

ואתן דוגמה אחת. אני נכנס לשיחה כזאת ואני

מטוד כי 80% ממנה לא אוכל להרשות שיתפרסם. ישנו ענין של
קרקע חלאום. אני מבין טוב מה יושבי האגפים, שולט או רובם
אטומים על ענין זה, אחרי 2000 שנה האדמה היא רשות חלאום,
בראשית המדינה, כהלך טעמים פיננסיים, כלכליים, כספיים, הוחלט
כי 200 אלף דונם בסמיכות הערים אפשר לטכור. היה חשש שיבוא
יהודי זיגיד כי אין לו קרקע למפעל, ואז רדמנו אחרי כל יהודי,
בסגנון - שמלה לך - קצין תהיה לנו. ויהודי זה אומר: רק בתנאי
שתהיה לי קרקע למפעל. לרובי השערוריות, הספקולציה של הסנים
האחרונות, שיש ליהודים כסף ולא יודעים מה לעשות אתו, אנלי
זו אשמהנו, לא שתמונו שטרופים, זו לא אשמהנו, אשמת הארץ, היא
כזאת, לו היתה הארץ פירה, בודאי לו היו מגלים בה בחושה ונשפט -
וכל זאת פעם תצטוו לפרטים, והם התלקו. ויש כסף, כסף שקבלו
מגרמניה, יש כסף ליהודים. הממשלה עצמה מזרימה הון תועפות, כי
יש עולים וצריך לבנות, ויש קבלנים. התחילו מהקרקע, כולם התחילו
לצעוק, ומי לא צעק על הממשלה? מה זה, אתם מוכרים קרקע?
היתה ועדה, והיא הגישה שני דו"חות. דומני כולם מוכרים שצריך
להטות דרך שעל קרע חלאום לא יתעורר. הצעה אחת אומרת, צריך
בראש - תורה לגירסא דיבקותא - הקרקע שייכת לחלאום.

בליתי כמה שעות או יותר עם ישראל גלילה. וזה

הופיע באחד הדברים, רוצים דעת מה עם הקרקע. והוצפלו ממרר את

חיי, אמרת: אפוא, לא יימכר מהיום והלכה אף שעל אדמה, אף
 רובם, הוא נראה מה שנשמע בשכונת הפועלים, שטם הבית של בן-גוריון?
 כולם בגרוי החקים, אבל עכשיו - הלאמת הקרקע, כאשר נחיה יחד
 , אציע עוד פעם ופדה רצינית שתלמד את הענין, מתוך הנחה שאני לא
 רוצה שירויהו על קרקע חלאום, ואז נמלמד את הענין.
 תבירורים הם לעינים שטייכים להשקפות..

ט. ז"ק: מה הדט במערך?

א. דיסנצ'יק: על המערך אני רוצה לאמר, סכלי להכנס לחערכת
 המערך - הוא צריך להצטרף. כל כוונתו הוא בתנופה ובכוונות שהוא
 ישחרר בחברה ובאבור, עם כל המיצול הזה והסיקות על דברים קטנים,
רח"מ ל. אשכול: אתה מוכיח יותר שתאלות של לזר - קום עשה זאת
 את העם הזה - שאין כל סיכוי, זה מן הענינים הכבדים,
ד"ר לזר: השתוללות היצרים, עם הפולים החדשים ששוב יתחילו
 להטות אותם.

רח"מ ל. אשכול: בן-גוריון האמין כי ישיג את זאת דרך שיטת
 בחירות אחרת, זה לא ניתן לו.

ד"ר לזר: סכנת ההתפוצצות של עדות, עם ספרדים, עם ביתת
 פועלי הנק ון, שבוחטים מאחוריה עסקנים קטנים של הספרדים,
א. דיסנצ'יק: מתוך העלויות - בו יודעים שאתה מאמין במערך, והיות
 ואנו מאמינים בעלונים - יש סיכוי למערך?
רח"מ ל. אשכול: דומגי שאני יכול להגיד שיש סיכוי רציני, וזה
 לא יימטך הרבה זמן.

א. דיסנצ'יק: המערך בין מפא"י ובין אחדות העבודה או גם מערך
 מתוך מפא"י?

רח"מ ל. אשכול: אם אני אומר בין מפא"י - אז מפא"י כמו שהיא
 ואח"ע כמו שהיא, כסובן. מה להדביר ושמ לבבור - הם והלילה,
 אין דבר כזה, אני אומר כמה שאני מאמין, ו-ני הוטב שיש סיכוי
 רציני. אני בעצמי מתייב את הענין מאד.

אתה בודק, בודאי צריך לשחרר כוחות, וזה יכול
 לשחרר, וזה שזה במשך ומצטמק מהמעוף הראשון, אבל המעוף הזה עשוינו
 הרבה שנים, איתנו מפלגות הפועלים לפחות.

פ. רוזלנפלד: בניה שהדבר יקום, אני יכול לראות את היהודנות הסכטיסית של כל משלח, ביהוד של פפאיי, אבל מבחינה יותר רחבה, כללית ולוגית, מה יתן הדבר, אם יקום?

רה"מ ל. אשכול: השאלה היא מהו הפרוצס הרגעי ואשר ברין להצביע מאתמול באשכנז עליו? פרוצס של ליכוד - ופה אני הולך בקו של לוד - פרוצס של ליכוד או פרוצס של הידברות או פרוצס של התבודדות. להתבודדות אין גבול ולהידברות אין גבול.

לפי מיטב הערכתי לא היה בלתי אפשרי שלא יצא אז הישברות עם מפ"ם, אז אני הייתי לאטם לעצמי שיש סיכוי, אם מפ"ם תראה שלא עלה לה, שגם אחדות העבודה הולכת לקראת ליכוד מעטוי להביא לאיחוד - זה יקח עוד 4 שנים - אם תשחרר יותר ויותר רוח, פה כולכם אופרים את זאת, רוח הכרמית של הישברות ורצון של הידברות, ובמעט קשה עורף זה אפשר לעשות בהידברות יותר משר במאבק. 20 שנה נאבקים. לא סן הנספ, ישראל עושה את שלה, מה שנעשה בעולם - עושה את שלו. בימי מטאלין, בימי סטטס הרופאים ומטאלין היה שטט העולם גם בטכיל חלק מה - היה הרבה יותר קשה. כאשר הולך מהו אחר - לא סן הנספ, אז יקח עוד 4 שנים, יקח עוד שמונה שנים - אני מדבר על פרוצס שגם מפ"ם תהיה בתוך זה. אם אני אומר העם העובד, עולם הפועלים, אם אני יכול ללכוד את עולם הפועלים - אני רואה בזה דבר עצום.

מה שאתה אומר, שביתה פה ושביתה שם, מה שנעשה שם,

אני כורה ומתוודת זה לא כל כך תלוי בעשירים בישראל. אמנם זה שפיע, רואים יש כל כך הרבה עושר ורק לנו אין, לעתים אתם גם כן מוענים שעננת אלה, בתוך יחסים טובים והערכות טובות. ראימי בזמן האחרון העובדות קובעת עמדה לענין, יש גבול לשביתות כאלה, להפיקרות כזאת. זה יכול להיות דבר עצום, יכול להיות מדבר זה יביא לכך שיוכל להיות ליכוד יתר בחלק הסני עם העם. לא כל כך קשה להבדיל עכשיו מי עובד ומי לא עובד, ככל זאת אפשר להבחין בין אנשים שהיים על שברם החודש, גם אם זה 2000 או 3000 לירות לתודש וכין אנשים שהיים על דרך אחרת (א. דיסנצ'יק: התי על הוצאות).

אני לא מקבל על עצמי לנכא מה תהיה ההתפתחות בעסקים וכישראל לגבי כניזכיה ומגפונים איך יסתדרו השכבות, אני רוצה להסתתר מאחורי סך זה. לדורנו, אם זה יכול להביא לידי דבר זה - אז כנראה חייבים לראות לפחות 3 גושים: גוש העבודה, גוש של הרכוש וגוש הדתית, אם כי בגוש הדתי יהיו פועלים. אם כי אנו עדים לכך שיש פועלים לא רק במפלגות הפועלים "אויסגעשפראכן", בדרך כלל יהיו 3 גושים כאלה.

אם אני שואל את עצמי ביום זה, אני רואה פעם היתודי ומדינת ישראל זקוקה כאויר לנשימה גם שלפועלים יהיה רוב, אם נגיע פעם למצב כזה שיש 90% - 90% - זה העם כולו כזה, בגבול של 60% - 50% אפילו.

פ. ז'ק: אם כל העובדים יהיו מאוחדים כתנועה אחת ומפלגת אחת - הם כבר רוב עכשיו.

רה"מ ל. אשכול: זאת אסרתי - 60 - 50 אחוזים.

פ. ז'ק: אני חושב שיש 80% של שכירים במדינה.

י. יוסטמן: אין דבר כזה.

רה"מ ל. אשכול: אני אומר, כנינו של העם, קיבוצו - קבע דבר מה.

א. דיסנצ'יק: אתה חושב שהמערך, פרט לשינוי העמדה המפלגתית,

יביא איזה שינוי גם במעמד התכרתי של המדינה, או כפי שאומרים

הסתגדים, לא מתוך פאסי, רק יביא להגברת הסיסמון?

רה"מ ל. אשכול: לולא הייתי עכשיו על כסא זה!

קודם, בראשית הסיחה מיטחו אתר - אולי נגיע

לצד המוסרי, הרוחני במדינה?

אני מאמין, אבל מיד אחרי האני מאמין - אני מודה.

אבל אני מאמין כאשר סוים ירהלט, ואם גם אתם תרצו כולכם - אז

זה יכול ליצור משב רוח אחר. אני יודע שיסבבו הרבה נועד שהיום

לא שייך לאף מסגרת. לא דברתי עם אלפאט, כל אחד יש לו האקזמפלרים

סלו, מרבה אנשים עזרים שכסבילו זה יהיה אות פכטר אחר. בודאי,

לו היה יותר מהר ויותר ראב, יחד עם פפיים - היה יותר טוב.

אני בטוח שיצטרפו, לא אגיד דוקא בהצבעות,
בהצבעות אולי כיון כה מצביעים, אולי לא - יצטרפו בלב וברוח
ועשביעות רצון שכבות נוספות של אנשים צעירים. *

א. דיסנצ'יק: אם יקום הסערך, אתה רואה מקום בסגיל קבוצת
"מן היסוד"?

רח"ט ל. אשכול: "מן היסוד" היא בפנים. אני לא רוצה דוקא היום
להכנס לזאת, אני לא רוצה להתחסק מזה. בסגיל "מן היסוד" היא
בתוך סט"י. ס"טן היסוד" - תלך ליסוד; מהיסוד - לאבן שנת.
אל תעשה את זאת היום.

ס. רוזנפלד: אם התקרבו לנושא שפסזת עליו כהתהת השיחה. בתוך
הסעיף זמנך טאד פוגבל, אין לך אפשרויות רבות לטוסט בתוך עמך,
מטבע הוכרים אתה מוזבל לסכבות סטודינטות, לאישים סטודינטים.
עובר איזה שהוא תהליך, לפי עניות דעמי הוא כסוכן טאד - תהליך
טהייתי כגדיר אורג, של העדר שמת מדינת.
פ. ז'ק: לא איכפתיות.

ס. רוזנפלד: זה יותר מלא איכפתיות. אני יש רק אפשרות - אפשר
להדליק ריש זה טאדס. מתחיל תהליך סוכן, אני רואה זאת בנוער,
כיון אנשים יותר מבוגרים, מסתלקת לאט לאט שמת הסדינה, אני לא
רוצה לאמר י. תר. תהת מוסג זה אפשר להגדיר תופעות חברתיות, מוסדייות
ואחרות.

נדמה לי הכפלגות, המטסלה קצה במישור שלה,
במהדלים ובמעשים, תורמים לתחושה זו שנוצרת. אני רואה כזה תהליך
טאד מסוכן, לא פחות מסוכן סכנות בטחוניות, כסופו של דבר זה
הנוער סגור להגן על העם הזה. אם ירוץ לך, אם למעשים המטסלה
מתפנה לחסוב לכווננים כאלה, שהם הרחק מעבר לעניינים היום יומיים,
שאתם נאלצים לעסוק בהם בתוך הסביבות היום יומיות.

רח"ט ל. אשכול: חשים טאד את הדבר. אם אני אגיד את זאת - אפשר
לשקט. אני בטוח שהיה טכאדס זה גלגל הוורד, עוד יהיה כהנה וכהנה.
זה בכון שיש עכשיו בוחות רוח טבא מהוך טוכע. איך להסיר את הטוב -
אינני יודע.

א. דיסנצ'יק: אינך רוצה או אינך יודע?

רח"מ ל. אשכול: אינני יודע. כאשר אני לוקח את גורמי הטובע,
 אז אני יודע שיש רבע מיליון נפש שמעל הכל הסתדרו בישראל, סקבלי
 מצוייט, מעל הכל סקבליט כסף. ושבע הדבר מ"ירוסה גללש ונדן געלט -
 ווער לייכט גורדיבן". יש כסף. כרבע מיליון יש לו, רואה עוד
 רבע מיליון ואצי מיליון - ועיניו כלות מדוע אין לו. וכאשר
 הממשלה נאלצת להזרים, על אמה ועל המטה - מדוע על אמה ועל
 המטה? כי המשיכה כלכלית היתה גריכה לא לתת למצב כזה. יסבתי עם
 טרגאי ודנתי על העליה, ואין אפשרות. כאשר אנשים לעבודה אין,
 תורים אתה שחור כסף, אבל כאשר אתה חייב לתורים 300 מיליון
 לירות רק לטיכון. על כל איש, לאחר שהו כבר בטעא בארץ, בשנה
 הראשונה שלו, עוסקים בו עוד 1/2 אנשים. עטינו השכון, מעם בנינו
 כלוקוביט, האם יעלה על דעתו של מישהו לעשות זאת? - יתלו
 אותנו. עברנו לטיכון, וטיכון טוב. ואתה צריך בית - אתה
 חייב לתורים כסף, אתה חייב להמש יהודים עם כסף וכסף שלך, וקצת
 הרווח לפרנסה. אתה עושה מיזורי אדובלו ית, ואתה לא יכול לתת
 שם לאנשים רק מעד וקיצבה, כי ילכו לתל-אביב. ובתל-אביב יש
 "היכל התרבות" ותיאטרות וסינמות. מתוך דברים תיכנוניים אולי
 אשכול אשכול הממשלה תתחיל קודם כל בתיאטרון בעוד וסינמה בעוד,
 אז תחזיק אנשים, אחרת יעזבו. (ד"ר לזר: שלביות) שלביות היתה
 בתל-אביב יותר נעימה מאשר בערב. אתה צריך בכת אתה להוריד בית-מקדש
 מהסטים. אם לא - יהודים כותבים מכתבים. עכשיו סטרוקו באים
 כביכול קצת סיפד בינוני. אומרים שיש כיניתם אנשים שלא יודעים
 לכתוב סתם ספה, אבל לנוש אחרת, היה מקיד בממשלה, עליה, סולק
 הזמנות, רואה את עצמו יותר גבוה. הוא חושב אם לנסוע לישראל
 או לא לנסוע לישראל, וסתוך 700 איש שכאים - 100 לא רוצים לגור
 ברכת רמז ליד הימה, וצריך להוריד אותם בכוח. עכשיו מתחילים
 אולי להגיד, אם לא - תסעו חזרה, זה גם כן לא נעים כיוואר.
 אסרתי - מתוך שובל. אנו רוצים הרבה יהודים, למעשים
 לקוח 3 שנים לפו"מ עד שהה מקים קונצרון בימי, וזה לוקח מיליונים.
 אישר, היהודי הטוב, שמעם היה קשה ל-יו.ג.אי, ועכשיו הוא
 עכשיו ה"צ'רמן" של היו.ג.אי. הולך לתקים קונצרון של עשרות מליונים
 דולרים, כל זה נודם להיפה.

ישנה איזו התפרקות מחוץ שובע, עם כל מה שנובע מזה.
נדמה לי בכל זאת, מתחת לשכבה הזאת מצטברים גם כוחות אחרים, אני נסגד
עם בחורו ובחורים אחרים. אם אתה תרצה, היום ג'ית, וזה נכון, שהרבה
דברים הפסידו את הברק שלהם. וכבר אמרתי למישהו, יש העיום עליה של
60,000 - 70,000 איש לשנה, האם העם בישראל מצטער שזה לא 100,000 איש -
אינני יודע.

אני מאמין שעוד נחזור, במידה שיהיו אתגרים ועניינים. אם כן -
זו מדי ה ככל המדיניות, עבודה יש, פרנסה יש, תיאטרונות יש ובידור יש.
י. יוסטמן: יש עוד אתגרים.

רה"מ ל. אשכול: לא ראיתי אתגר שלא נמצאו אנשים.
א. דיסנצ'יק: אנשי הבטחון אומרים שזה הלך רוח המשפיע על הליכי הבטחון.

י. יוסטמן: קליטת העולים מבחינה חברתית זה אתגר עצום.
רה"מ ל. אשכול: אנו רוצים מעצמנו יותר מאשר יש לנו. משהו יש בזה, זה כעת
יותר הטובי, הבאנו מיליון יהודים. ממי אתם רוצים את זאת? מהמיליון הזה
שהבאנו - זה לא היה לו.

י. יוסטמן: מהקבוצים.

רה"מ ל. אשכול: כאשר אנו אומרים כי חדל הזון בישראל - המיליון הזה לא היה
לו. הנולדים אחר כך, דור דור, במשך 17 שנה, אפילו שלומר ומשכיל - בכלל
זה לא היה לו, הוא לא הפסיד, לא הקנינו לו. אי-אפשר להקנות זאת מה
שינקטו בחלב אם ודם פראות. בנים ובנים שלנו נסעו פעם לרוסיה, חזרו שם
ולא חרלו לבכות כשנפגשו בפעם הראשון עם המציאות היהודית, 3 מיליון יהודים
כאלה, ועושים קונצ'ים שאי-אפשר יהיה להפגש אתם, וכאשר נפגשים - מנשקים
כל כפתור שלהם. אנשים שנפגשים בפעם הראשונה עם היהודים שם, עם יהודים
בניו-יורק - עולם אחר וחדש. צריך לאולי לחשוב על זאת.

אמרתי לפני זמן, לו יכולתי להעלות על דעתי, כשמתחילים
עכשיו להביא אלפים בני נוער מארצות הברית ומארצות אחרים לתקופת הקיץ,
לחודש חודשיים - שיבוא לשנה שנתיים, לו יכולנו להרשות לעצמנו לשלוח
משלחות גדולות, לא רק שליש לראות ולהפגש, לו ניתן לנו ביתוד ללכת ליהדות

רוסיה - ליהדות האטריקאית ספנדרט חיים אחר - בכל זאת רואים פתאום יש לי עם, שאני שייך לעם, ויכולתי להיות שייך לעם של 25 מיליון לולא היטלר, זה מופיע בגורו פלאסטית אחרת.

אני בשוח שזה עוד יחזור, שזה בלבגל חוזר. ואולי

זו השוואה לא כל כך מתאימה אני חש בה פעם לפגם. אבל צרפת הייתה הרבה שנים בירידה, אולי גם רוחנית, אז מתחיל מהירידה הביאולוגית, התחילו לדבר על התנוונות, צרפת מתנוונת. כאשר שאלתי את זאת את קוב-דה-טורבין ושרים אחרים, שאלתי אותם, האמנם זה רק מה שאנו יודעים, שנוחנים כסף, משלמים, זה עסק טוב? הם לא מאמינים שזה רק ענין הכסף. זה בלבגל חוזר, פתאום העם כך, התקורר בו איזה דבר.

א. דיסנצ'יק: אולי זה תלוי ב"גרנדיר" של דה-בול?

רה"מ ל. אשכול: ה"גרנדיר" זה רק בשנים האחרונות. הם לא

אפרו שזה בגלל ה"גרנדיר". היו שנים של ירידה, כל שלשה חדשים הייתה ממשלה חדשה ונשיא חדש.

אני אומר לעצמי, אין להסיק מסקנות מהמש שנים, מעשר

שנים.

אני מאמין שהדור השני של היהודים האלה שיושבים

במושבים, - יותר קל אהם - שהדור השני יכול להיות יותר חשוב, יותר מענין מאשר הדור הראשון. לא היה להם שום דבר למרוקנים,

א. דיסנצ'יק: משהו הפנה השומע לבנו שאלה שיחגיגו בטשן

השנה הבאה לצה"ל יהיו רובם ילידי המדינה (רה"מ מנכ"ס) זה יהיה פרוצס מענין מאד לעקוב אחרי זה, אין דור שנולד וגדל במדינה, אין הוא מגיב על אהר זה.

רה"מ ל. אשכול: כאשר אני מבקר אצל הסייסים, מקשיב לעזר, ושואל

מי זה ומי זה והוא מספר לי מה יכולתו ומה מסירות נפשו, וכאשר יש פעם לעשות איזה דבר וזה כרוך בסכנת נפשות מדרגה ראשון - בזה היים כולם, לא רק אחד. יכול להיות שוב פעם שאצלם זה מתבטא בצורה אחרת, פחות ישיבות ופחות דיבורים. הם כל כך לא אוהבים דיבורים. כאשר יוצא באספה שאבא צריך לדבר, הבקשה שלהם היא: אבא, דבר פעם, שדבר קצת. בודאי זה מבחן.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory sentence.

Second block of faint, illegible text, appearing as several lines of a paragraph.

Third block of faint, illegible text, continuing the paragraph or starting a new one.

Fourth block of faint, illegible text, possibly containing a list or specific details.

Fifth block of faint, illegible text, appearing as several lines of a paragraph.

Sixth block of faint, illegible text, continuing the paragraph or starting a new one.

Seventh block of faint, illegible text, possibly containing a list or specific details.

Eighth block of faint, illegible text, appearing as several lines of a paragraph.

ס. ז"ק: ישנה דעה, יש דעה גם מאנשים שהם בשלטון, לא

ראש הממשלה, כי אם אחרים הסבורים שדוקא חברה טובע היא כורה. זה

תיהווה תכני, הרצון לקבץ גוער גלויות, לקבץ מדענים יהודים ושכנאים יהודים
מחייב חגרת טובע.

י. יוטטמן: פרוטקטסי זה לא רק טובע.

ס. ז"ק: אם גם דעתו של ראש הממשלה היא כזאת?

ר"מ ל. אשכול: ברור, אם ישראל צריכה עליה. ואני מאמין לא פחות

מכל אחד, זה לא הידוש, חוץ 15 שנה אנו מוכרחים להיות, - ואני

מקווה שנהיה - 4 מיליון, ואני יודע את כל הטריטוריה, את כל מה

בתוכה, את מצב המים ומה החקלאות יכולה לתת בימינו, ביכולת הגדולה

של החקלאי שלנו בישראל, והכל צריך להיות בנוי על תעשייה, ותעשייה

שתתחרה בעולם, שיהיה לה שווקים - ואם רוצים לוותר על גרמניה, אז

איפה? - אז ברור, או הבגים שלנו יצטרכו לטפס על סולמנות הללו

או נצטרך לחפש ובינתיים מתחיל כל העניין.

אנו רוצים קצת צנע בשכר ובמשכורת. ואני יודע כמה

שזה מתקע בתפריט, מדענים מן החוץ לא יבואו בשכר זה, סטודנטים

לא כל כך ממחרים לבוא, אולי במשך הזמן חוזרים, אבל מחכים. בודאי

שזה עושה את שלו. באספת סטודנטים בטכניון בחיפה אמרו הסטודנטים:

בשו"ץ הוא יכול לקבל כך וכך. בכמה אספות הגבתי על זאת חריפות,

וחט בעצמם החביישו שחר כך. זה מתפרץ וזה עושה את שלו.

נחוץ אולי ניהוה יותר עמוק על המסירות והנאמנות

והתלהבות והאהבה למדינה וישראל שאם אנו רואים את זאת לפי שעה

אולי כך בשכבה העליונה, ולקחה בחשבון מה שאני אומר. בחוץ ה-2/4

מיליון נפש יש מחצית אנשים שאם אנו אומרים כי מה שהיה - איננו,

היו ימים - להם לא היו ימים, הם באו אחרת, חלק מהם בא כבר עייף.

וגם הילדים עכשיו שנולדים ומחנכים בשכונות העוני, - זיש לנו כאלה,

ואנו לא מגיעים לזה, ואין לכולם בהים, ולא מגיעים לזה סכמה סיבות -

ראשית צריך להורים לזה עוד מאות מיליונים ואין פועלים לכך. אבל

לאיש זה לא תירוץ, וישנה מרירות ורובז. משפחה עם 6 - 5 ילדים בחדר,

שבקוטי הילדים יכולים להכין את השעורים.

ושוב פעם, יכול להיות שחלוציות לא מטביעים, לא מקניין
 זה לא דבר שמוסריים מדור לדור. אבל בכל זאת, מצב החנוכי והתרבותי היה +
 יכול להיות במצב יותר טוב. מכווננים עכשיו שיהודים יבואו בסוף החדש.
 האיש אשר מטפל בקליטה מכוון כך שיבואו בסוף החד, כי עד לסוף החדש
 מדביקים לגמור את הבתים, זה כמו אפיית עוגות מצות. לא יכולים
 לחזור אחורנית במה שנפגם, בחלקו עוד לפני המדינה.

כל הדברים הללו, בזה אני בטוח, שאין בשום אופן להג
 להגידא תמנו לגווע, יאוש כזה אחזנו.

ואני שואל אם זה טוב מטעמי החנוך המיד ~~לשנות~~
 לבכות ולהתאונן על זאת, האם זה המיד למשפיע לטוב? צריך אולי
 לפעמים ראייה לדבר. בכל זאת אורחים שבאים, לא רק אורח שבא ליום
 יומיים, אחרי הכל ישראל לפי שעה מעוררת גאווה והערכה.

ש. רוזנפלד: יש הבדל בין אורחים שבאים לחודש ובין אלה שיושבים
 כאן חמשה חדשים. יש אמת באימרא זו. כדו-שיח עם היהדות האמריקאית עמדו =
 במיוחד על חופעה זו, שדוקא אלה ששוחים במדינה הקומה יותר ממושכת,
 בקטגוריה של חדשים, מדברים על זאת אחרת.

רה"מ ל. אשכול: אני מתחיל לחשוב שזה מחייב ליטור את האורחים
 הללו. מדוע הוא? מפני שזה עודף חלוציות הביאו לישראל ואחרים
 לא טובים כשבילוו? פחאוס נפגש בזה שסטנדר החיים הוא אחר כך, ובעד
 טכונית רוצים מטים, המיד ~~לשנות~~ טענין לדעת מאין זה בא.

אני ראיתי, וזו עובדה, כמעט במפשחה זה קרה.
 הייתה לי בת שהיתה בארצות הברית, למדו שם שניהם היא והבחור שלה במשך
 4 - 3 שנים, כאשר חזרו ונתקלו במכס - אין לה כל שש דאגה וכל ספק
 ופקוק בענין זה, היא ילידה דגניה, למדה בדגניה, ועכשיו הם עושים
 מלאכה טובה, כאשר נתקלו בזה, ראו כל דבר עקום. והיא אמרה: טוב,
 לי זה לא היה, ידעו שאני נושאת שטן, אבל הראה איך עשו לאחרים!
 כאשר באים בארצות הברית, אז הטלפון שלנו הוא אחר, ואז גישה חלוצית
 אחרת כאשר יודעים מה היה הטלפון בין דגניה א' לדגניה ב' לפני
 15 שנה, שהיה אחד עולה אל הכריכה וצועד לצד השני כי המים עוברים

על גדוהיהם וצריך לסגור את הברז. מעניין לדעת על מה מתאוננים..

א. דיסנצ'יק: האט הכניה הלפלה המים,

רה"ט ל. אשכול: המתקח המים, - המתקח, כך פסקה האקדמיה, קבלתי

מכתב מהם.

ב. דיסנצ'יק: אם תיטול עיקר המעמסה על שכר מדינת ישראל,

אנו נרים אותה?

רה"ט ל. אשכול: כל. שוב הצרה הזאת שאתם מדברים עם אים שהוא

ראש הממשלה עכשיו. נניח שאני אומר כן, האם בזה אמרתי לאמריקאים,

לג'ונסון, שאנו כבר נעשה את העסק הזה "זארג זיך ניט"? אני צריך

להגיד להם כי אין לנו ברירה. זה נכנס אצלנו לקטגוריה כמו סנקים.

א. דיסנצ'יק: אמרו האמריקאים, אמר זאת צ'יט, כי ידוע שב-1970

הטוביל הארצי ייגמר.

רה"ט ל. אשכול: הוא ייגמר. ישראל ופיתוחה זקוקה למים באמת

כמו צמא במדבר זקוק למים. אבל כמובן אני לא יכול להגיד כך. מה

שאני רואה היום בעתוננים, שזה נכנס כמעט לפרוגרמה של הדמוקרטים.

בעוד חרשים ג'ונסון מכנס ועידה עולמית של 112 מדינות לענ ני מים,

ובמידה שגוי זה מתחייב יותר - השנסיס שלנו יותר גדולים.

בודאי שמעתם, צריך לזה מיטון יוצא מן הכלל, גם

אז זה יכול להגיע ל-25 גרוש הקוב. שאמנם מי הירדן, מה שצריך עוד

להוסיף למלאכה - זה לא יהיה הרבה פחות מזה, אבל גם זה יקר. ואני

עכשיו אומר לשר החקלאות, כאיש שטלחי קצת בחקלאות, אולי צריך

לבדוק תחת זכוכית גדלה כל גידול, זה כן וזה לא. אינו דומה שיש

מים כאלה, או מי ירקון אמילו. בלה ובחרצה, ב-1970, 1971 או 1972 -

זקוקים לעסק הזה ואנו צריכים לעשות אותו. עם כל העזרה, או צריכים

להיות מוכנים, נדמה לי, שלא יהיה 25 - 20 גרוש הקוב.

גם לזאת צריך חלוציות, וישנה אם כי לגמרי בצורות

אחרות.

כאשר דברנו על זאת לפני שבועיים ושאלנו את עצמנו

מה יהיה, אמרתי יש לנו $1\frac{1}{2}$ מיליארד קוב מים טהורות או יו ר, שהתחיר שלו

הוא כזה וכזה, שהחלקאים לא משלמים מה שעולה עד עכשיו, יש חלק שיש לו בארות שלו, זה ייחוס, יש חלק שמקבל מי "מקורות" ולא משלם מה שעולה. מתווספים פתאום מים שעולים 25 גרוש הקובץ, יכול להיות שנגיד מעט שאנו מסוימים 2 - 1 גרוש - הלוי אם זה 200 מיליון קוב מומחקים או 100 מיליון קוב מומחקים - שני גרוש על כל קוב מים שעולה בזול.

בודאי, בסופו של דבר צריך כל אחד לפתוח את המ-

החבורה קצת, זאת אומרת - הטעם, אם זה טעם חקלאי או אדם שיש לו 3 - 4 חדרים וצריך לשלם בעד המים קצת יותר, אין לעשות שלא ידרוש מיד פחית יותר גבוה בעד הירקות שלו, כי זה גלגל החוזר. תחת לחץ הדברים צריך להגיע לזאת, אם מדברים משם חלוטיות או בשם אחר, לא חשוב השם, צריך להגיע לזאת.

צריך להניח, שיגיע מעט יום שיכולהנו להשיג

כספים שלא צריך להחזיר אותם או כהנאים כאלה שזה כמעט לא להחזיר - יקטנו, כי הרצון למה יקטן. אין לי טעם שזה יעשה שליחתו.

פ. ז'ק: אנו קבלנו בנין של של המתקן שזה יהיה בכור של

אורניות מעושר, שהטעם שלו זה ארצות הברית. האם זה לא מסעבד אוחנו לאיזה דבר?

ר"מ ל. אשכול: אני ראיתי את הטעם הזה. אין לי צל של טעם

לחשש לזה. הטכנולוגיה הזו יהיה למים וחשמל במיקום מ-א' עד ח'. למה לא יהנו? האם קרה דבר כזה בעולם? נניח שהחוסר יעלה יותר ביוקר. באיזה מקום מתחיל כבר שוק לדברים כאלה, משום כך יש סכנה לחיי עולם, קשה לשטור. מה פתאום שזה יהיה, ורוקא מדינה כזאת? אמילו אם יהיה גולדווסר או יותר גרוע, שימידו: אני ממציא מדינה, לא נמכור את החומר,

פ. ז'ק: יש גם כור אחר.

ר"מ ל. אשכול: שיגידו כך? יש גם אפשרות לתפוס אותך

בעד הגרבת, ובכל זאת לא משם חומשים בו. שזה יהיה ב-1970, ב-1980 עם

ארצות הברית זו, עם היהודים בארצות הברית, עם דמוקרטיה, עם או"ם.

עוד איזה דבר: אני גם לא הייתי ברגע זה אומר, משהו

חסר לי, בכל פעם אחת נותן איזה פרודוקט, אחת בחליף, גם בידך יש משהו. אולי לא נתן עד שלא יתנו לך.

זה לא עולה על דעתי, זה יותר גרוע מקובה וארצות הבר

זה באמת מזכיר ימי יצחק אבינו עם הבארות. זה הרעלת בארות, סחימת בארות.

מ. ז"ק: אני מדבר על דבר אחר - להוסיף ללחץ.

השאלה, אם על ידי כך יהיו שני כורים שהם יהיו באורניום מעושר בשיקוח -

נחל שורק וזה, והשלישי - חסוף, שאמרנו בהתחלה שהוא להפרכת סגב ומים, זה יהווה אפשרות.

דח"מ ל. אשכול: האמן לי שיש אפשרות, יותר קל להביר: אני לא

נותן לך לעשות, להפיל מט בארצי מאשר לא לתת מים לשתייה.

א. דיטנצ'יק: היחה היום שמעוה ששר הפיתוח והשיכון מר אלמוגי

עומד להגיש את התפטרותו. והקש ששבר את גב הגמל - היה צור ומנויו של צור.

דח"מ ל. אשכול: אצטער מאד. אינני מניח לאף רגע שיקרה. אם יקרה -

אצטער מאד.

א. דיטנצ'יק: מדוע מיניח את צור? אומר לך מה שאוברים לנו,

שה יוצא מן הכלל טוב מינויו של צור.

דח"מ ל. אשכול: אז טוב, נו!

א. דיטנצ'יק: שר החקלאות מרוצה, כי הוא מרוצה מצור, מצור

בחור איש ומצור איש "מקורות". שגן שר הבטחון - גם כן מרוצה. ראש

הממשלה - מרוצה, אז מישהו לא מרוצה. רצייתי רק לשאול אם זה היה

החשבוך?

ש. רוזנלפלד: היות והדברים האלה עתידים להתפרטם בגליון

הגיבוי של ראש השטנה, אני מציג שאלה, שממטר לדאות אותה כמעטית

יום יומיה, וגם כפסטית:

האם אתה מאמין באפשרות של שלום עם הערבים, אם

מישהו שהם, בעתיד הנראה לעין?

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
58 CHEMISTRY BUILDING
CHICAGO, ILLINOIS 60637

TO: _____
FROM: _____
SUBJECT: _____

DATE: _____

RE: _____

רה"מ ל. אשכול: מה זה הנראה לעיניך? תלוי איזו עין, תלוי איזו משקפה.

אני חושב שזה מהדברים, שכמו ב-13 העיקרים אנו אוטריטס אני מאין ואף על פי שיהממה - בוא יבוא, יש נכונות נפשית להאמין. זה מוכרח איהיה לקרות.

ש. רוזנבלד: מה התנאים שצריכים להתקיים כדי שחובל להוציא סיטואציה כזאת שיהיה שלום עם שישהו מהערבים?

ל. יונססון: כפי שאפשר להגדיר את המצב ביחס לעולם הערבי, נגיד על נאצר, כפי שזה נראה לי אפשר לחלק את זאת לשלש אפשרויות או שלש זרמים של מחשבה בעולם הערבי:

אחד - שרוצה מלחמה; שני - שאולי חושב על

שלום; שלישי - שבעיני זה נאצר, שאומרו יש לנו זמן, אנו מחולכים בכיוון מלחמה, יקח 20 שנה, יקח 30 שנה - נגדל ונתמחה וישראל במילא הצטמצם, הישחק מכל מיני בחינות, אלה שאצטמצם שקומדים מול הקיפה במלחמה - צריכים כוח רחיקה, והשאלה היא, אם אנו מחבובנים או פועלים בשני הכוונות האחרים? בכיוון אלה שרוצים שלום נגידה, באיזו מידה שיש שיטנה. אבל מסוכנת יותר היא הדרך, שנראה לי שנאצר הולך בה, ז"א התחילן של טל התפתחות העולם הערבי במילא יעמיד את ישראל כיוצאת דופן בכל האזור. האם אנו חושבים בקטגוריה זו?

מ. ז'ק: כמו בענינים עם ברית המועצות, שמנסים להפסיד על ידי דיבורים, אם גם בחזית הערבית מנסים כעת להפסיד?

ושנית, כמו ביחסים עם ברית המועצות קיימת

הסתירה בין הצרכנים שלנו במדיה ובין העם היהודי, כן ישנה הסתירה אחרת - זה מפחית מההודעה הכספונרית והטכנות המסחריות, שזה גורם מלכד של העם.

רה"מ ל. אשכול: יש לעתים שאני צריך לבקש פשוט בער בעלי חיים.

יש שאלות, שמה יוצא אם שואלים אותן, כאשר מדאט יודעים שאין עליהן אצטמצא חשובות, הולכים בהן על קצה דק.

רה"ם ל. אשכול: מה אפשר לעשות? במידה שנהיה יותר ליברליים או יותר אנושיים § נתן אפשרויות של השכלה והנור, קרנות, קרן לסטודנטים, שהם יהיו ככל הסטודנטים - הקושיים עצומים. בחורים שבאים מארצות אפריקה לא תמיד יוצאים בריוח, יוצאים נעלבים, שהיי חברה וביה אין מה, בודדות או בודדים מוצאים מפגש, אם כי פה ושם מתפרסם איזה דבר, שבחורה מקבוץ התחננה עם ערבי ובגן-שמאל סרבו לקבל אותם. אני לא יודע מה הייתי עושה אני בדגניה ב' לו הייתי חי כל הזמן והייתי נתקל במקרה כזה, בינתיים כל אחד מיוחד לבה שלו. אני מזכיר את זאת כדי להראות מה מסוך וקשה הדבר. הנשיא המנוח בן-ציב כתב פעם מאמר, לפני הרבה שנים, על פחרון על ידי התחננות, על ידי גיור והתחננות. יש גם זה וגם זה.

ופה אינני יוכל לחדש ולאמר יותר. אחד הדברים

אמרתי קודם - הבה נשאר בממשל הצבאי במינימום שנראה היום הכרחי,

אולי זה משפיע על חלק אם יש יחס אנושי, יחס יפה, אולי זה משפיע, אם זה משפיע עמוק - כאשר אתה לגמרי רוצה להעביר את זה על עצמך, נניח שאני במקומי, הנה רק עכשיו אנו אחרי 2000 שנה, מתאום הופכים עולמיות, מיליון או 800 אלף יושבים מעבר הגדר, כאשר אתה מנסה להעביר את זה על עצמך - אתה נבהל מרוב זה.

בכל זאת נשארת עבודה נמלים, לעשות מה שאפשר.

ש. רוזנפלד: אנו עושים בשטח הסברה, קירוב לבבות, קשירת

סקורות, עבודת הריש עמוקה?

רה"ם ל. אשכול: זאת צריך לעשות. א אפשר לעשות רק על ידי

פקידים - אז אפשר לאמר יהיו עוד 50 פקידים אשר הפקידים לחייך. זה חייב להיעשות לאורך הזיה עצומה. כאשר ההתחדדות מקבלת שרות אלמים מועלים, הבנין נעשה עכשיו ברובו על ידי ערבים, ושם השאלה איך המטביה מתחמם אליו, מה יחסו של הקבלן.

יש שאלה אם זה טוב שיקטנו לבנות בתים שיגורו בהל-

אכיב ובפתח- הקוה? כי זה כבר אלמים. כבר אחשא מתחבטים בזה שנהיים -

שלוש, פעם החלטנו לעשות נסיון ולבנות, היה איזה צעד, אחר כך מישהו

לעב לזה, היה נסיון של קובץ ספרותי שיצא, שנתוף לסופרים יהודים

וטופרים ערביים, איך לרדת לעומק הלב. אם לחשוב ברצינות, הרי צריך היה לעשות זאת שהיו שהיו השליחים, כמו שהבחורים שלנו שלכו לאוקראינים, סטודנטים יהודי הלכו על קידוש שם לאוקראינים, כדי להרים את הניבו שלהם.

פ. ז"ק: דברנו על החיטויים, רציחי לשאול, היה טב טאד

טאד חמור בקשר לארץ השכנה,

רה"מ ל. אשכול: לאן אתה הולך?

פ. ז"ק: אם הערכת הממשלה כעת, לפי כל ההתקרבות, האם

הרושם של ראש הממשלה הוא שהתקרבות זו עלולה לסכן,

רה"מ ל. אשכול: אתה מדבר על ירדן?

פ. ז"ק: על ירדן ונאצר. אחד הסיטנים שנראו בירמוק

מעידים לטובה,

פה"מ ל. אשכול: רק השבוע ישבנו על זאת. אני חושב שיש מקום

לראגה רבה, מפני שני דברים: קודם כל הוא עלול להפסיד את ראשו.

האפשרות הזאת תלויה כל הזמן, שהוא תלוי בדור אחד. האפשרות אולי

להזחר ולהשמר פחותה מאשר היחה לו קודם. כאשר מחזירים לו את הטייסיים

שאז ברחו - אני לא יודע באיזו צורה מחזירים אותם. נניח שהוא בכל

זאת יצליח לשמור על עצמו, אנו יודעים שמובילים עכשיו אותו, שמיעצים לו

אנשי המפקדה המשותפת, אומרים: יש לך כך וכך טנקים - צריך שאהיו

לך כפליים. וזה הופך להיות מספר כזה, זהם עומדים יותר קרובים מאשר

הטנקים ביני.

אם אני אסתפק בזה שאגיד, שזה מעורר מחשבה ויטוד

לראגה גדולה. לו זה היה מה צב לפני הביקור שם - אין לי שום ספק

שעל זה צריך היה להיות סיבור רציני, לחץ עוד יותר, אולי עוד נצטרך

להגיע לזאת.

פ. ז"ק: ארצות הברית מספקת להם כעת.

רה"מ ל. אשכול: אתה מוסיף - כעת, מספקת או לא מספקת. פה מופיע

אוחו הדבר כמו עם הטילים מאתאאאא, כמו עם הטדעניים הגרמניים, הוא עוד

מנסה, מגיע יותר נמוך. יש הבדלים וחמיר היו, איך היה אומר ויצמן:

מהר הצופים עד עמק הבכא; בלונדון אומרים - יפה טאד, ועד שזה מגיע

הנה - זה לא כלום. כל זה חובע עמידה על המשטר. כמובן, זה לא עושים בששה חדשים, שנה שנתיים ושלוש, לא כל כך מהר, לא כל כך מהר בולעים זאת, אפס אפילו משיגים טנקים, לא כל כך מהר מכינים אנשים, וזאת אנו לומדים מעצמנו. אבל אנו מתכוונים לחיות פה לנצח, זה לא ענין שלש שלש שנים או חמש שנים, ויש מקום לדאגה. הוא הפכפך.

אתם לא שאלתם, ויש מקום לשאול, אם כי אני לא יודע מה הייתי עונה על זאת, כלפי חוץ, כלפי פרסום, מה שזה בכל זאת הצי הששי בשבילנו? לגמרי להגיע לאפס - אינני נוטה. אבל אלה הם דברים אני לא יודע להגיד, לא לכפי חוץ, אבל כלפי פנים במאזן זה נכנס.

האם אנו מקבלים את הדעה האמריקאית בקשר לירדן מ. ז'קו

או לא?

רה"מ ל. אשכול: מה העמדה של הממשלה האמריקאית? אני לא בטוח שיש להם עמדה.

הם ספקו, הם עומדים בכסף של כוונה למפק. מ. ז'קו

מה תהיה עמדתנו? אנו נצחק בקולו קולות, רה"מ ל. אשכול:

אנחנו מקבלים את הדעה האמריקאית - בא' רבתי. נביא הוכחות הגיוניות, מוסריות ואמיתיות. עמדתנו תהיה שלילית.

זה דבר שלא איכפת לי להגיד בפומבי, שנחננד

בכל תוקף. נגד מי הטנקים, נגד מי הגיוד? זה דבר והפיכו.

גזלנו יותר זמן מכפי שחשבנו. האם לא לא חושב א. דיסנצ'יק:

שהתפקידים שמוטלים עליך הם יותר מדי? ראש הממשלה, שר בטחון, ראש המערך ראש מפא"י, עכשיו גם שר האוצר והמסחר והתעשייה.

יש דברים שאני עושה אותם בשעלת הנוספות. בעצם רה"מ ל. אשכול:

אם לדבר - מחוץ לדברים שזהו הדבר, ענייני בטחון כמובן, אני חושב

שבדורנו זה ענייני הבטחון זה לא אחרת מאשר "אקסטנש"ן של המדיניות.

זה לא עניין שפה יש לנו צבא ונעשה "דריל" ומפגן יפה ויש מדיניות

והיא הולכת לה. יום יום, כמעט בכל שבוע, אתה יכול לעסוק זה להכנס,

כך או אחרת. נראה לי שזה הגיוני ונכון, אני יכול להגיד לדור זה, שראש הממשלה יהיה בעסק זה.

ש. רוזנבלת: גם אחדות העבודה פסכימה לקונצפציה זו?

רה"מ ל. אשכול: אני בטוח. לפעמים שומעים על איש זה או אחר,

סגן זה או אחר. כאשר מסתכלים על האנשים, שוב פעם אינה דומה ראייה לשמיעה, לדיבור. זה לא כל כך מסובך, כזה אין לי שום ספק. כל יתר הדברים - פעם יותר ופעם פחות.

לפאטים אני אומר לעצמי, בכל זאת היה בן-גוריון והיה

אשכול והיה ספיר. רק החלק הזה המרכזי של כלכלה ובטחון, אולי זה התחלק קצת, ועבדו, אשכול עבד הרבה, וספיר עבד הרבה בן-גוריון עבד הרבה. דור, אם בן-גוריון עכשיו לא עושה את המלאכה, וכל הקומפלקס הזה צריך להתחלק, לא באה חלוקה אחרת. עכשיו ספיר עושה גם תעשייה, כל אחד מבין שזה לא לנצח. ואז שר האוצר הרבה יותר חופשי, ואם הוא יותר חופשי - אולי זקוק פחות לראש הממשלה. אבל בדרך כלל ראש הממשלה לגברי לא סגור. השרים לא כל כך אוהבים שמתערבים.

על בטחון אני אמרתי, שאני רואה /זאת

כ"אקסטנש"ן של העניין, בימינו אלה ראשי ממשלה עושים את המדיניות.

א. דיטנצ'יק: מבלי להיות שר הבטחון?

רה"מ ל. אשכול: כאשר ישנם שרים, ישנן קואליציות - זה לא כל

כך פשוט. לו היה שר הבטחון לגמרי אחר, אני לא אומר חס והלילה שזה

אי-אפשר אבל דומני שזה לטובת העניין בהקופה הזאת.

ס. ד"ק: בטחון כולל גם מדע?

רה"מ ל. אשכול: לאו דוקא. במשרד ראש הממשלה יש עכשיו כמה

הפקידים שאני עומד להוציא, זה מכעס מהחודש הראשון התחלתי לשאול: מה

עושה פה התיירות? זה מהפחה לדבר רציני. אני עומד להוציא זאת.

מדינה כזאת שצריכה לחיות, לצערי הרבה, על היירות - מדוע אני אומר

לצערי הרב, כי פעם הייתי נעלב שזה עד עומק נשמתי, חשבתי שצריך להיות מסל

עכשיו זה אחרת.

of the
...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

אם הייתי צריך לבחור בין היירות ומדע - הייתי

בוחר במדע שיהיה פה. אולי פעם צריך יהיה לחשוב על איש מיוחד או

סגן או שר. אם כי במקומות אחרים מאד מזהירים ללא לקפוץ מהר

לשר לפנינו מדע. אבל זה לחוד.

פ. ז"ק: בצרפת היה העניין של השיתוף המדעי כנוסחה של

שיתוף פעולה בצורה מדעית. הודעה משותפת לא נחתרטה, מה גורל העניין?

רה"מ ל. אשכול: אם לא נתן ליבר זה להרדם - ולא נתן - הוא יהיה.

זה חודשיים שפרים איננה במריץ וצרפת איננה בצרפת, אין עס מי לדבר.

כתבתי לאיתן כי ישקוד על העניין. היחס של כולם, מדה-גול - וזה

התחיל מקוב דה-מורביל - היה חיובי בהחלט. גם הם אמרו שזהו כצבור. אני

מחשיב להגיע לכך שיהיה הודעה יותר מלאה, לנסות בזה.

בעניין זה, במידה שנגלה אצלנו כוחות האדם והאנשים -

יהיו לנו קשרים בעסק זה.

פ. רוזנפלד: מה אתה עושה בזמן החופשי? יש לך "הובי", לקרוא

לראות?

רה"מ ל. אשכול: אני עושה טאטאים לעקוב, רק לעקוב, אחרי דברים שהם

שייכים ל"פרנסה", לעסק זה עכשיו, זה הרבה זמן.

פ. רוזנפלד: מה היית עושה, אילו?

רה"מ ל. אשכול: הייתי יושב על ספסל הלימודים. אני עכשיו יודע

מה שאנו צריכים.

א. דיטנצ'יקו: אנו מודים לך. נקבל את הסטנוגרמה ונכין את החומר

ונעביר לך אותו לקריאה.